

EGYENRUHAK
mértet után, felszerelési
cikkek, kész férfi-
és fiúruhák

BARTALIS ISTVÁN
ruházletében
KOLOZSVÁR, Egyetem utca 1.
TELEFON: 28-47

Mi csendőrségi nyomtatványokat, könyv, papír, tollat

SIMON ISTVÁN
CÉGNEL VÁSÁROLUNK.
NAGYVÁRAD, Bómer-tér 3. Telefon: 26-43.
A m. kir. csendőrség szállítója.

EGYENRUHA

Polgári ruházat, felszerelési cikkek

Gergely Béla
NAGYVÁRAD, Mexey Mihály-utca 1.
A m. kir. csendőrség Bihar és Eszék-megyei osztályának megszűntetett szabója
Meghívható, pontos kiszolgálás.

ZALKA LAJOS

EGYENRUHÁZAT
FELSZERELÉSI CIKKEK
URI SZABÓSÁG

SZÉKESFEHÉRVÁR, Mádor-u. 35.
A magy. kir. csendőrség szerződéses
szállítója. • A m. kir. csendőrség tag-
jainak kedvező fizetési feltételek.

PONTOS szolgálathoz
postae ÓRÁY! Arany,
ezüst ékezet MI

Optika, lótolókkak.

Székesfehérvár
Zita királyné-út 2. sz.

Gede Lajos
ÓRÁS ÉS ÉKSZE-ÉSZNÉL
VÁSÁROLUNK

A legjobb úri és
EGYENRUHÁK
szabója

Kriston János
egyenruházati cikkek kereskedője
Budapest, VIII.,
Baross-tér 1. I. 8.
Telefon: 849-606

Egyenruházat HOKSÁRI
KELETI P.-U.-NÁL BAROSS-TÉR 4
NYUGATI P.-U.-NÁL TERÉZ-KÖRÚT 60

Katonai rendjelek — Jelvények — Sportérmek
Szalagok — miniatűrök — Javítások

MORZSÁNYI cégnél
Budapest, IV., Váci-u. 36. Tel.: 182-217.
A csendőrség kedvelt bevásárló helye.
Alapítási év 1870.

**Csendőrségi nyomatványok és felszerelési
cikkek szállítója:**

VITÉZEK
Termelő-, Beszerző- és Értékesítő
SZÖVETKEZETE

papírosztálya
Budapest, XII., Bernáth Géza-utca 14. szám
(A csendőr lakotanya közelében.)

Kedvezményes fizetésre
Jó Bertalanné
Butort butonzalonjából vásároljunk
bizalommal.
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 82. I. 3. Telefon: 222-181.
Vidékre árajánlatot küldünk.

VÁSÁROLJUNK
OSZTÁLYSORSJEGYET
TÖRÖK BANKHÁZNÁL
BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3. SZÁM.

Ferreláshoz,
melegítéshez,
főzéshez szabadban, háztartásban célszerű, takarékos,
veszélytelen a
CEROLUX
SZILÁRD ÉGŐTABLETTA
Denat. spirítusz helyett. Kapható drogériákban, fűszer- és
festéküzletekben.

CIPŐ, CSIZMA és
mindennemű bőrkészít-
mény ápolására, fényesít-
ésére a kiváló
készít **RNAUSZ FERENC**
vegypári üzeme,
Budapest, III., Bécsi-út 137.

M a magyar gyártmányú

THEBRIS MASOLO IRONT
HASZNÁLJUK
GYÁRTJA
SCHULER JÓZSEF RT., BUDAPEST

A tudás abc-je a

Legujabb lexikon

Ára: kp. P 28.—, részletre P 34.— (havi 7.— P)
20.000 kérdésre ad választ. Mindenki számára van
reál. Megrendelhető: FARKAS könyvkiadó és könyvtér-
jesztő vállalat, Budapest, VI., Dessozffy-u. 40. Bármely
megjelent könyv nálunk megrendelhető. Postaírószolgálat

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkesztő: BENEDEK MIHÁLY alezredes	Segédszerkesztő: Dr. Bányai László százados
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II., Fő-utca 71. Telefon: 153-079	Előfizetési ára: Egész évre 24 pengő, fél évre 12 pengő. Postatakarékpénztári csekk számla: 25.842.
	Megjelenik: minden hónap 1-én és 15-én.

Magyar Csendőr!

A Csendőrnapi áhítatában éberrel vigyázó tekintetteddel elsősorban kérve fordulj a magyarok Istenének trónusa felé: árássa bőséges áldását és égi gondoskodását a Legelső Magyarra, aki kitüntető elhatározásával ünnepünkké tette a mai napot.

A hűséges örökösödés kakastollát lebbenti a szél a legelső vártán. Magyar lelked ragaszkodása ott lebeg Ósbudavár ormain, ahol büszke őrhelyén acélos csendőrök markolja most a puskát.

Távolba kémlelő tekinteted vessen számot a csendőrmulttal, jelennel és jövővel. Azzal a multtal, amely a kötelességtudás katonájáé, azzal a jelennel, mely túl akarja szárnyalni a multat és azzal a jövővel, mely a jelenből merít majd erőt.

A hadak útján, Csaba királyfi seregében elvonulnak merengő képzeleted előtt azok a bajtársaid, akik sosem térnek vissza többé az őrsök meghitt melegébe.

Aldozatos vérrel írták nevüket a becsület, a kötelesség zászlajára; szellemük ott lebeg az emlékező őrsön, elkísér portyázásaidra, segítők fogja kezedet és a kötelességteljesítés nehéz óráiban biztató fényvel tölti meg lelkedet.

Mindannyiszor, amikor úgy érzed, erőd lankadni kezd, acélozza akaratodat a magyar sors örökrendelésű végzete, amely a Mubi-puszták rombolása, Mohácsok temetője, Majtényok zászlótörése és Világosok keserűsége után is bizakodással róttá a történelem nehéz útjait.

A csendőrűjév dolgos hétköznapijai megint elindítanak, hogy viharral, faggal és éjszakával dacolva újra megkezdődjék örök portyázásodat.

A gazdagölű síkságok tágas rónái, a pázsitos völgyek szelíd lejtői és a felhőbeszökő bércek kanyargó ösvényei újra várják kemény lépteid biztató dobbanását.

Lankadatlan éberséged vigyázza fáradt magyarok gondterhes álmát, lépted nyomán retten a bitang, riad a gonosz és szűköl a bujkáló büntudat.

A Haza és annak minden igaz fia bizalommal tekint Rád, mert véreből való véreként mindig szilárdan álltad az idők árját és a tömegek sodrát.

Tudd meg! Bármilyen történjék a világban, ki kell tartanod a végsőkig, hogy hazád megmaradjon a rend szigetének.

Legmagasabb csendőr előjáródként én is büszkén állok őrbelyemen, mert tudom, hogy törhetetlen akaratod és fajod ernyedetlen keménysége áll mögöttem!

Vitéz FARAGHO altábornagy.

A láthatatlan ünnep.*

Írta: vitéz SOMOGYVÁRY GYULA.

Vannak ünnepek, amelyeket alig vesz észre az ország. Ünnepek, amelyeknek színe, fénye, áhítata nem is lép a nyilvánosság elé, hanem — azt mondhatnánk: indokolatlan szerénységgel — megmaradnak az ünneplő testület meghítt, szűkebb körében.

Ilyen — békeidőkben valóban alig észrevett — ünnep van ma.

A rend, a közbiztonság, a nyugalom katonái tartják a maguk kegyeletos ünnepét: a Csendőrnapot.

Kegyeletes ünnep, mert a mi derék és vitéz kakastollasaink ezt a napot hősi bajtársaik emlékének és az örök szolgálat szép gondolata előtt való tiszteltetésnek szentelik.

Máskor, békés esztendőkből, elvonulhattak ünneplő szívükkel a nyilvánosság elől, de most, a lángbanálló világ tűzfényében nem engedhetjük egyszerű testületi ünneppé szűkíteni a Csendőrnapot. Mert ennek a lángbanálló világnak első számúztja talán világszerte: a lelkek biztonsága, a rend, a nyugalom, a törvények szilárdsága s az erkölcs uralmába vetett hit. Nálunk — hála legyen érte a Jóistennek — nem számúztok az emberi kultúrának ezek az áldásai. Hányszor, de hányszor halljuk külföldi megállapításként azt az észrevételt, hogy Magyarországot a harcoktól és indulatoktól rengő földön a rend, a fegyelem, az emberség és a józanság szigete! S amikor ezt mélységes átérzéssel is megerősítjük, bizony el kell ismernünk, hogy ez nem utolsósorban a magyar királyi csendőrség érdeme. A magyar csendőr acélos fegyelmé, fáradhatatlan éberségé és a magyar földhöz való megható hűségé.

Mai ünnepünk tehát nemcsak az övéké, hanem az egész nemzet ünnepe is, amelyen áradó hálával fordulunk feléjük.

S velük ünnepelvén: önkéntelenül ötlük föl bennünk az a felismerés, hogy kevés intézményünk van, amelyben annyira kidomborodnak a magyar ember lelkének minden sajátosága, mint éppen — csendőrségünkben. Szinte magától kínálkozik a megállapítás, hogy azok, akik ezt az intézményt elgondolták, alapították, megszervezték és szellemét kialakították: valóban a magyar ember legsajátosabb fizikai és lelki habitusára szabták annak külső és belső jellegzetességeit.

Pedig — a feladat megoldásában előtük járt — elődei igazán egyetlen hajszálnyi hagyományt sem hagyhattak örökségül a derék kakastollasokra. S tegyük hozzá sietve, Istennek legyen hála, hogy ez így van, s hogy a magyar csendőr semmiféle intézménytől nem örökölt semmit. Se gondolkodásmódot, se lelkiséget, se tradíciót, se szokást, se ruhát, se fegyvert. Így a magyar faj legnemesebb tulajdonságaiból, önmagából, maga erejével formálta magát azzá — ami ma.

Mert elődei: a Bach-korszak osztrák zsendárja, vagy a felemásjellegű pandur, valóban olyan idegen volt itt a mi magyar világunkban, mintha más földrészről lódtították volna ide. Csoda-e, ha abban a korban virágozott ki, úgyszólván a szertelenségig.

* A Rádió csendőrnapi műsorából.

népünkben a betyárromantika? Hiszen a zsendárban meg a pandurban szemernyi magyar vonást sem láthatott. Idegen, elnyomó hatalom idegenből hozott poroszloít látta bennük, akik nemcsak a gonosztevőt üldözték, hanem a nemzeti ellenállás harcosait is. Ki ne értené meg, ha a faji és nemzeti önértékében évtizedeken át megalázott, vérgisértett nép, szíve egész szánalmával és rokonszenvével állott ezeknek minden üldözöttje mellé, még ha kapcabetyár, vagy útonálló is volt az az ágrólszakadt üldözött? Hiszen az az üldözött csaknem mindig magyar ember volt, az üldözője pedig idegen. S ennek az idegennek — főként az elnyomás korának politikai hajszái után — még az az erkölcsi köntös sem tudott rokonszenvet szerezni, amely az igazságszolgáltatást a hamissággal szemben, az erényt a bűmmel szemben minden jóérzésű ember részéről oly természetesen megilleti. Pedig a mi népünk egyik legjellemzőbb, ősi vonása: a feltétlen igazságszeretet, a becsület őszinte értékelése és a tisztességérzet. Mennyi szenvedés keserves emlékének, s a megkínzott faj mekkora szeretetének kellett felgyülemlenie a magyarság lelkében, hogy ez, az igazság és bűn párviadalában az üldözött bűnös felé hajlott, egészen a betyárromantika kivirágzásáig, ahol már csak az üldözött idegen poroszloít és a hajszolt magyar testvért látta?

A csend, a biztonság és köznyugalom őrzésére létesített új magyar intézménynek tehát hatalmas lelki gátakat kellett lebontania ahhoz, hogy a magyarság valóban a maga lelkéből-lelkedzett, hazai földből sarjadt intézményének érezze.

Ez csak azért volt lehetséges, mert a magyar királyi csendőrségnek egyetlen ize sem volt azonos elődeivel, egyetlen vonása sem vallott azokra. Úgy nőtt a magyarság fáján tiszta és erős hajtásként.

S abban, hogy ilyen izig-vérig magyar lett, két nagyon szerencsés körülménynek volt döntő szerepe.

Az egyik a magyar nép ősi jellemképe.

A csendőrhivatás és csendőrszolgálat követelményei voltaképpen ugyanazok, amely elemek, eredeti faji tulajdonságokként mélyen benne vannak a magyarság jellemrajzában. Az ember és tulajdonjog őszönös tisztelete, a békeséges élethez való vonzódás s ennek megvédelmezésére mindig kész jószándék, az emberséges gondolkodásmód, a feltétlen igazságérzet, a komoly kötelességtudás, a nép és a föld iránt érzett mélységes hűség és a küzdelemben tanúsított bátorság. Mindezekhez járult a magyar nép sok értékes fizikai adottsága: a szívósság, a fáradalmak és viszontagságok eltűrése, s általában mindazok az erények, amelyek éppen úgy megvannak a magyar pásztóemberben, mint a magyar katonában. Vagyis a csendőrhivatás lényegében ugyanazt kívánja a magyar embertől, ami kész adottságként, amúgyis leglényegesebb tartalma népünk lelkének. Sőt tovább menve: a legősibb magyar foglalkozás kötelesség-elemeit idézi. A jószágőrző, békeségőrző örök pásztort, aki hévben-fagyban, éjjelnappal virraszt a kezére bizott érték csorbítatlansága s nyugodt gyarapodása fölött.

Ezért illik bele a magyar táj képébe olyan igazán odaválóan a komolyan örökös vagy szóltanul portyázó kakastollas csendőr alakja.

CSENDŐRSORS.

Írta: AGYAGFALVI HEGYI ISTVÁN.

(A Rádió csendőrnapi műsorából.)

*Ez a nap sem más, mint a többi,
— Hisz nem alszik a kötelesség! —
A pihenésről szó se essék,
Míg az a nagy nap nem fog jönni!
Az ünnepnap, a béke napja,
Minő száz évben van csak egyszer...
Mikor Krisztus ölébe hajtja
Bús, fáradt fejét minden ember.*

*Határkő. Olyan, mint a többi...
Mégis megáll mellette itt ma
A csendnek őre. Szíjjatlazliva
Egy perce van csak eltűnődni.
Kakastolla lobog a szélben.
Most is figyel, tá. olba kémlel,
Most is birkózik, észrevétlen
A láthatatlan ellenséggel.*

*Csendőrsors. Nehéz lérfimunka.
Könnytelen és mosolytalan...
És ő még se boldogtalan,
Örök robotját meg nem unja.
Arca szobor, szaván lakat,
De tűz kering a mély ereken,
Cseppfolyós tűz, hitből fakad:
Magyarnak lenni rendületlen!*

*Magyarnak lenni bajban-vészben,
Tettekben és nem puha szóban!
Összeszorított foggal, szóltan
Vállalni a vihart merészen!
Vállalni vért s ha kell, halált is!
Soha meg nem torpanni gyáván!
Még ha gyilkos golyó talált is,
Kitartani a hősi vártán!*

*A csendőrsors a tölgyfa sorsa:
Inkább török, de nem hajó!
Míg él, szenny hozzá nem hatol,
A lombját nem fűrészi porba!
A becsület a csendőr sorsa,
A végzete, a dicsősége!
Közötte és a bűn között
Nem volt soha és nem lesz béke!*

*... Így tűnődik egy kurta percig
S aztán — állszijját összehúzza, —
Indul tovább, az örök útra,
Keresni a veszélyt napestig!
Kakastolla lobog a szélben,
Sziszeg a hó, szemébe vág...
Tovább, tovább! Nincsen megállás,
Míg bűnben fetreng a világ!*

A másik körülmény, amely olyan jellegzetesen magyar vonásokat adott az egész intézménynek: az a tény, hogy megszületése óta a nép között, a falu levegőjében élt és fejlődött mai fejlettségéig.

Szellemét, lelkeségét pedig a tisztikar mellett — sőt talán túlnyomórészt — maga a legénység alakította ki. Ez a megállapítás nem csorbítása a tisztikar ragyogó érdemeinek s bizonyára ők veszik legkevésbé zokon, ha ezt megemlítjük. De a tény az, hogy a csendőrtiszt nevelőmunkája, a legénység pompás belső értékei nélkül, nem érhetne volna el csendőrségünk világszerte elismert, kitűnő szellemét. Hiszen amíg a katonatiszt szakadatlan hatással lehet embereire, mert folyton közöttük él, addig a csendőr tisztjeitől hetekig távol él és végzi szünet nélküli szolgálatát az ország falvaiban. Roppant értékeknek kellett és kell lennie a csendőrtisztben és csendőraltisztben, hogy ilyen mostoha csapatnevelőviszonyok között is erre, a sok külföldi állam által is irigyelt, színvonalra tudták emelni testületüket, amelyen ma áll. S ez mégsem csoda. Vagy ha az, hát az átgondoltság és az emberkiválasztás csodája. Tudjuk, hogy a csendőrséghez a hadsereg legkiválóbb tisztjei léphetnek csak át.

Nincs hát semmi érthetetlen abban, hogy a gyalázatos emlékezeiű forradalmakban a csendőrség volt az utolsó magyar intézmény, amely a végsőkig ellenállott a társadalmi rothadásnak. Érthető, ha a nemzeti gondolat s a hazához való hűség vértanúi között az ő arányszámuk a legnagyobb s végül érthető, ha szellemében ez az intézmény állott leghamarabb talpra a szörnyű bukás után.

Amikor a csendőrtestület éleskörvonalú magyarságáról esik szó — mint amelyben talán a leghangsúlyosabban nyilatkozik meg népünk minden jótulajdonsága — magától ötlük föl a területvisszacsatolások mozgalmal emléke is. Mi, a bevonulásokban résztvevett honvédek azt hittük: forróbb lelkesedés, mámorosabb fogadtatás már el sem képzelhető, mint amiben nekünk volt részünk. S ámulva kellett látnunk, hogy még annak a viharos boldogságnak is volt fokozata. Ez akkor érte el egletcsapkodó újjongását, amikor föltűntek a mögöttünk bevonuló csendőrség libegő kakastollai.

Sohase felejtsem el annak a kassakörnyéki egyszerű szántóvetőnek könnytőlázó arcát és dadogó, tagolatlan kiáltását, aki csak ezt a kiáltást ismételte húszszor is, megrendült, boldog lélekkel:

— Itt jön Magyarország! Most jön Magyarország! Húsz év után végre nyugalmas lesz az éjszánkánk!

Mai ünnepükön velük kell ünnepelnie az egész nemzetnek. Szálljon el gondolatunk a legelhagyottabb falucskában örökös őrsőhöz is, köszönjük meg nekik zajtalan és néma hősiességüket, romolhatatlan hűségüket, rajongó hivatás-szeretetüket és áldjuk meg őket lelkünk minden gyöngédségével.

A XVIII. században, amidőn a tiszt és altiszt méltóság kifejezésére a bot viselése szolgált, a magyar gyalog- és huszárezredek tisztjei bot helyett fokost viseltek. A fokos vastagsága jelezte a rendfokozat magasságát, tehát az ezredesnek volt a legnagyobb fokos. A fokos díszes vagy kevésbé díszes kiállítású szintén a rendfokozattól függött.

A Kormányzó Úr Ö Főméltósága a katonai Mária Terézia Rend lovagkeresztjével — a legnagyobb katonai kitüntetéssel — díszíti fel vitéz Oszlányi Kornél vezérőrnagyot, a tavalyi téli csata egyik legkiválóbb hőst.

Kelemen csendőr a helyén marad* . . .

Írta: BEÜTHY KALMÁN ezredes.

Emlékezéseink perceiben Kelemen János csendőrrre gondolok én, aki réges-rég nincs közöttünk ugyan a maga testi valójában, de aki közel harminc esztendeje, 1916 augusztusa óta mégis előttünk él, égis magasodó alakjával, mint Pompéi városkapujának ama bizonyos őrszeme . . . Csak én nevezem Kelemen Jánosnak, egyébként lehet, hogy Magyar Péternek, vagy Fekete Imrének hívták. A neve mindegy. Magyar csendőr volt, aki ott állott a bükki vasútállomáson akkor . . .

A bükki vasúti állomás előtt a hosszú szerelvény még meg sem állott, mikor a tömeg, ahány kocsi volt, annyi ágra szakadva, megrohanta. Mint éhesek a kenyér felé, úgy sereglett a szerencsétlen sokaság fel a lépcsőkhöz. Azt hitte volna az ember, hogy a teherkocsikban kincsek várnak rájuk . . .

Kelemen csendőr a korlátnál egyedül maradt. Mindenki elhagyta. Már nem sajnálkozott senki körülpólyázott arcán és elfelejtették már, hogy az ő bátorsága mentette meg a falut a meglepetés borzalmaitól és már elhallgatott a dicsőítés és senki nem adott már tanácsot, hogy a lábán szakadt sebet mivel gyógyíttassa.

* A Rádó csendőrnapi műsorából.

Kelemen nem is bánta. Itt, ezek az életüket mentik, ő meg nem először néz szembe az életrablóval, mely tegnap este már szinte az ölébe vette a Nagykőhavas szikláin s ha nem ismeri olyan jól a határ csapásait, búvóit, sziklás erdeit, nem állana itt. Idegen katonák mutogatnák most egymásnak . . . Igaz, nem élve . . . Hiszen magyar csendőr volna . . .

Csendőr? . . . Hát akkor előre innen a korláttól, nézd, hogyan tülekednek és a haragtól éles szavak csattognak a levegőben a szerencsétlenek között! . . .

Mozdult és lépni igyekezett volna Kelemen csendőr, de térdbe bicsaklott teste a fájdalomtól. Lába sebének sok volt a teste terhe. Felszisszent, de tehetetlenségének nyilvánvalósága megnyugtatta: nem képes megtenni, amit akarna, a rendre ügyelni . . .

De minek is itt rendre iparkodni? . . . A sok nyomorult ember, kik a vagonajtókon kívül hagyják most eddigi életüket és akik a vagonokon belül is csak könnyeket és keserőségeket fognak találni, azoknál nem kell az a rend, mit a békés és napos időkben maguktól megtartottak. Minek is most, itt a szürke állomáson rendre iparkodni, mikor szerte a vidéken lángok és jajjok emészti az ezeréves rendet tegnapelőtt óta és mikor most az a rend, hogy égnek a kapuk és a kapuépítők mentik az életüket . . . Most ez a rend . . . És az emberek, családok, kiknek élete a csendes falvakban annyira tiszta és annyira magyar, annyira nehéz és oly kedves volt, ezek, kiknek a kenyérük azért volt drága, mert szülőágyába, a barázdákba forró verejték hullott kínból és vérből, akik ritkán számolhatták örömeiket, ezek

megteremtik itt maguknak a most megfelelő törvényt . . . Hisz azok voltak Attila óta: törvénykészítők . . .

Kelemen hát visszaállította puskáját a korlát mellé.

Az állomásfőnök lihegett előtte. Cipelte, amit legjobban szeretett.

— Csendőr úr? . . . Hát a többiek? . . . Úristen, mi van a lábával? . . .

Kelemen nem szólt. Nézte a vasutast, aki fűväsnyí időt szentelt neki. Egy szusszanást.

— Ez még csak nem is sejti, mi van velünk, a bükki őrszel — gondolta, aztán felelt a főnöknek:

— A többiek, Farkas úr? . . . Ki ott? . . . — mutatott vállán át a Nagykőhavas felé, — ki meg . . . — leesett a hangja — a jó ég a tudója . . .

A főnök sápadt volt, fehér és megbűvölten nézte Kelemen véres csizmáját.

— Hát mért nem száll fel a vonatra? . . . Lesz hely . . . csinálok . . . — Indult tovább, lihegett a kosara felett.

— Van itt érdemesebb is! — szólt utána Kelemen.

A völgyből, mint a dob, szólt a fegyver tompán s az ágyúk is valahol messzé, mint nyári zivatarkor a menny. Kelemennek sebesebben vert a szíve. Hétfalunál zúgnak a hegyek . . . ahol a szakaszparancsnok, Váradí főhadnagy verekedett az egyre fogyó kakastollasok élén, akinek tán tegnap hallotta a szavát utóljára és akitől még megtudta, amit már mindenki sejtett nemcsak itt, de szerte a négy folyó mentén, hogy fellázadtak az erdők és sziklák gonoszai, tűzcsóvákat csapkodnak a házak falához és káromkodnak és ordítanak . . . Akitől még azt is megtudta, hogy a kint volt csendőrrjárőrök már nem igen jelentkeznek többé kihallgatáson e földi életben . . .

Ha azoknak nincs segítség, neki vajjon lesz-e?

Maga is elszörnyedt, mintha csak most látná igazán, mit kapott az elmúlt éjjel a hegyen. Minduntalan a lábán volt a szeme, nem akarta hinni, pedig a csontok égtek benne végig. Mint a tenyér, olyan nagy a szakadás a csizmáján, ahol erős lábát széttépte a golyó. A vér odafagyva, kapcája kitépve lucskosan, csatban . . . kár volt Fejér csendőrrel ellenkezni, aki le akarta húzni mindjárt a csizmát . . . De . . . amíg verekedtek, nem lehetett, aztán meg . . . menekedni kellett . . . Most mégis jó volna megnézni, mert kegyetlenül fáj s a karján remegnek az izmok, meg a szíve is valahogyan rendetlen, nekiindul meg lelassít . . .

Morgott a völgy, mint a dob messziről s a vagonok előtt nőtt a zivaj, sírás sívított fel, mint zenekarból a klarinét, átkok csattantak a vagonokról az állomás falához . . . mit számít egy seb, mikor a lelkekben ezernyi van? . . .

Kelemen nem is várt sebéhez lelket sem. De kúszott szemével végig, a vagonok fekete száján, mert úgy érezte: valaki lesi. Egyik ajtóban Tokodi Piroska fekete szemére akad. Hát nicsak . . . majd elfelejtette . . . Piroska . . . Ilk odamenni, elköszönni egyelőre tőle. Lépett volna, de sarkától fejéig szúrt fel a fájás, hát csak odanézett és elmosolyodott keserűen:

Vitéz Oszlányi Kornél vezérőrnagy, a Mária Terézia Rend új lovagja.

— Nem bírok, nem lehet . . .

Tokodi Piroska ellökdöste a vagon ajtajából a többi földönfutót, leugrott, hiába kiabáltak a vasutasok: sietni, mert indulás . . . és hiába jézusmáriázott az édesanyja . . . Rohant Kelemen felé, a kezét előrenyújtva:

— Jöjjön . . . itt pusztul! . . .

Kelemennek felmelegedett az arca. Érezte, hogy ez a lány szereti. Mégis úgy illett, hogy keze kemény szorítása mellett a hangja se legyen lágy:

— Nem . . . majd csak maguk után, Piroska! . . .

Valahonnan belevíjjogott a zajba a srápnell és balra, az erdő felett fehér füstórszák terjeszkedtek egyre nagyobbra. A vonatvezető rémült arccal rácsapta tenyerét a gözsfpra és megrándult a kocsisor. A vagonok ajtajában felzokogott a vesztett Élet, a tegnapi meleg és a holnap fagy, mintha Isten orgonáján átfutott volna egy óriási, reszkető kéz . . .

Egy gránát zúgott bele a domboldalba a sínek felett, felvágta a földet a fenyők tetejébe és a hegy dörömbölni kezdett, mintha ezred menetelne dobszó mellett valahol a túlsó völgyben. A mozdony sikít, sűrű füstöt lök az égre. Nyikorognak a kerekek, nyögnek az ütközőtányérok, harangoznak a szívek és felettük kereszték születnek a melleken a reszkető kezek alól. Kelemen János csendőr előtt elindul a magyar sors vonata, miközben zúg a levegő és az állomásépületet permetezi a srápnell . . .

Kelemen csendőr áll az állomáson és int a vonat után. Vaj, aki nem látja, hogy keze lendületében benne a búcsú hegyektől, falvaktól, szerelemtől,

élettől... Már nem érzi a föld húzását, a sebe üd-
vözítő vasuti jegynek tűnik... Már joga van azt
mondania: Isten veletek, édes testvérek, Piroska és
Pista is és nénem asszonyék is a laktanya mellől...
Isten viszi a vonatokat, én lemaradtam, de ennek
ez a rendje-módja: csendőr marad a helyin, amíg
ember van körülötte, amíg valakinek valami baja
lehet... nincs ezen mit keseregni...

Kelemen csendőr láza a lángoló szemében, arca
tüzes. Bevánszorog a távirógéphez, igaz, ahhoz nem
ért eleget, de itt a telefon és abban az üzletvezető-
ség hallja jól Kelemen csendőr életének ámenjét:

— Indul a vonat innen, főmérnök úr, állítsas-
son végig váltókat, bajuk ne legyen az árvaéknak...
hogyan mentek?... Hát kevesen... nagyon
kevesen... azaz, várjon kérem?... mégis, az egész
falukérem... az egész völgy és a kutyák is ott
futnak a kerekek között és a falu minden galambja
kíséri a vonatot... de várjon kérem főmérnök úr,
valami lövöldözés van odakint megnézem, jövök
mindjárt...

Kattan tompán a hallgató, ahogy a falhoz ütkö-
dik. Kelemen kiugrik féllábán... gyerekek szok-
tak ilyen furcsán ugrálni, mikor iskolai szünetben
játszanak... A vonat után néz és a tulsó oldalra.
Hirtelen golyók csapódnak a sínek között előtte, fel-
piccentik a földet s donganak, mint a darázs. A
dombon szürke árnyak jelennek meg, a tátottszájú
éhesek. Részegek, röhögnek, lönek, egyre lönek és
Kelemen csendőr áll az állomás épület előtt. A
vonat után néz, már messze füstöl, most már nem
érheti baj, hát a szeméhez emeli a puskáját, még
látja, hogy a cső végén kilbben a csöppnyi fehér
füst, de a lövése hangját már nem hallja, mert sor-
tűz ropogott feléje. Kelemen elsápad. Megöleli
furcsa, erőtlén mozdulattal vállán tartott öreg
barátját, szuronyos hű társát, aztán térdre rogyik.
Néz, mintha nem értene valamit, nyulna a
homlokához...

Már nem bír...

Seres József cső felv. (Debrecen.)

Kakastollasok.

Írta: VÁLYI NAGY GÉZA.

(A Rádió csendőrnapi műsorából.)

Vérünkől sarjadt, szép, szálas legények,
Tekintetüktől: bűn, gazság remeg, —
Magányos utak éber portyázói,
Keménykötésű, bátor őrszemek.
Hűség, becsület elszánt katonái,
Szemükből: büszke öntudat ragyog, —
Ahol feltűnnek csillanó szuronyal,
Örömszó zendül: Kakastollasok!

Mikor köd omlik szürke, téli tájra,
S boszorkánytáncot jár a fergeteg,
Sötétség réme csöndes, kis szobákba
Térfti be a félős lelkeket, —
Mikor dermesztő szél kígyómarása
Csontodba vág és arcodon sajog, —
A fáradt alvók nyugodt, édes álmát
Kik virrasztják?: a Kakastollasok!

Ha álmrontó nótaszó, ku-jantás
Hajrája harsog házikók telett,
S a vad tivornya tombozó hevében
Megvillannak a vasvillaszemek,
Ha ősi virtus elvakult dühében
Egymásnak esnek részeg duhajok, —
Kik fogják fel az indulatviharzás
Öntestükkel?: a Kakastollasok!

Ha csönd és béke boldog otthonába,
Hol lelkek mélyén él a tiszta hit, —
Magát belopja nagyváros salakja,
S a zsuptetőkre tűzcsóvát hajft,
Ha Istent, hazát rúttul megtagadva
Lázítanak az ámtó gazok, —
Kik fojtják el a méteyes beszédet
Bűnös szájakon?: a Kakastollasok!

És kik portyáznak szent Karácsonyestén
A végtelen, bús országuton át,
Hogy égre írják lángoló betűkkel
A kötelesség intó szózatát, —
Kik hagynak ott tüzhelyet és családot,
Míg kis porontyuk édesen gagyog,
Kik birkóznak az ftéletidőben
Hóval, fagyjal?: a Kakastollasok!

Vérünkől sarjadt szép szálas legények:
Erő, igazság ép osziopsora
Míg őrt álltok a vártán rendületlen,
Országveszejtő tor nem lesz soha, —
Itt nem lesz bomlás, vak bizonytalanság.
Egüknön fénylő csillagraj ragyog, —
Kísértés, rontás nem riasztja álmunk:
Ébren vannak a Kakastollasok!

A csendőrszellem ápolásáról.

Írta: CZEGLÉDY JENŐ ezredes.

Napjaink történelmi eseményei mindjobban be-
igazolják, hogy az erős, egészséges „szellem”, —
amely alatt mi, csendőrök, a testület tagjainak egy-
eséges felfogását, ebből eredő egységes akaratmeg-
nyilvánulását és egységes cselekvését értjük —
egyik legnagyobb erősségünk. Azt is mondhatjuk,
hogy a szellem a mindönkben kifejlődött csendőr-
öntudatnak, önbizalmunknak, egy irányba haladó
célkitűzéseinknek együttese, amely az egymásra-
utaltságból, az érdekközösségből, történelmi emlé-
keinkből, bajtársaink hősi tetteiből táplálkozik.
A helyesen kifejlődött testületi szellem — amelyet
Szolgálati Szabályzatunk közszellemnek nevez —
nemcsak a testület tekintélyét emeli, hanem annak
minden tagját kötelességének odaadó teljesítésére
is ösztönzi s mint ilyen, a legkiválóbb katonai éré-
nyek fejlesztője. Egészséges szellem nélkül sikeres,
lelkés munka, kifogástalan szolgálatteljesítés, s ha
a helyzet úgy kívánja, önfeláldozó, vitézi, hősi maga-
tartás el sem képzelhető. Csendőri mivoltunkból, kato-
nás életszemléletünkéből következik, hogy az egész-
séges szellem kialakulását, elősegíteni, fejleszteni
mindönk kötelessége.

A Csendőrségi Lapok 1932. évi 23. számában
„Csendőrszellem” cím alatt már foglalkoztam e kér-
désről s közöltem néhány gondolatot, melyek kö-
zül azóta egyesek már megvalósultak. Úgy vélem,
hogy időszerű a csendőrnapi alkalmából az utóbbi
évek folyamán felvetődött újabb gondolataimat is
közrebocsátani s ezzel bajtársaim figyelmét a kérdés
fontosságára újlag felhívni és a megvalósításra
alkalmas elgondolásoknak az emlékbizottsághoz jut-
tatását elősegíteni. Az emlékbizottság, mely a hagyó-
mányápolást egyik legfontosabb kötelességének
tartja, örömmel fogad minden életrevaló javaslatot.*

1. Testületünk „Aranykönyv”-ének megírása
nagy szolgálatot tenne a testületi szellem ápolása
terén. Ebben a nagy, diszes könyvben a testület hősi
halottainak életrajzi adatai, haláluk körülményei —
esetleg röviden élettörténetük is — kerülne megörö-
kítésre. A csendőr hősi halottak fogalma alá sorolom
elsősorban a harctéren elesetteket; a közbiztonsági
szolgálatban elhunytak közül az erőszakos halált hal-
takat s bizonyos körülmények fennforgása esetén a
baleset, véletlen, elemi csapás stb. következtében el-
haltakat is. Ide sorolnám azokat is, akik kifejezetten
a közbiztonsági szolgálat teljesítése közben természe-
tes halállal hunytak el, s akik ekkép utolsó léhelletü-
kig a testületet szolgálták.

2. Létesítsünk csendőr-könyvtárt. Ez a könyv-
tár — függetlenül az őrsökön lévőktől — elsősorban
a nagyközönség igényeinek kielégítését szolgálná.
A könyvtár kötetek kiváló és érdekes nyomozásokat,
csendőrtárgyú regényeket, elbeszéléseket, általában
olyan szépirodalmi közleményeket tartalmazna, ame-
lyek a csendőri élet megismerésére alkalmasak.
A testület kilépett már abból az elzárkózottságból,
amelyet évtizedeken keresztül, főként katonai szer-
vezettségük következtében, helyesnek tartott. Az élet
már túllépte ezt a felfogást. Felosleges ezt itt is igaz-
olni. Elég csak arra hivatkozni, hogy sorsdöntő
napokban a kötelességet mindenek elé helyező, kato-

* Az emlékbizottság a m. kir. csendőrlevéltár és múzeum
mellett, Budapest, II., Fő-utca 71. szám alatt működik.

nás életszemlélet közkinccsé tétele, a polgári társa-
dalomba való átültetése elsőrendű nemzeti érdek is.

Már is szép számmal láttak napvilágot csendőri
vonatkozású művek, mint Beóthy Kálmán: „Szem-
től szembe”, „Kakastollasok”, Herold Gyula: „Csend-
őrök”, „Tábori csendőrök”, Dienes Andor: „Tavaszi
portyázás”, „Az ismeretlen front”, „Pandurok és
csendőrök” című könyvei.

Ezek a művek képezhetnék a csendőr-könyvtár
alapját. Továbbiakban a Csendőrségi Lapok szinte
kimeríthetetlen anyaggal szolgálhatna.

3. Meg kell írni a csendőrség történetét.** Erre
a műre már csak a testületi szellem táplálása és el-
mélyülése szempontjából is szükség van. Minden el-
mult esztendő — a maga rendkívüli s méltán törté-
nelminek nevezhető eseményeivel — évről-évre csak
megnehezíti a könyv összeállítását.

4. A csendőrszellem ápolására különösen alkal-
masnak tartanám a próbacsendőri eskütétel ünnepe-
lyessé tételét. Általában arra kellene törekedni, hogy
az eskütétel minél maradandóbb legyen minden
csendőr emlékezetében. A fiatal próbacsendőr lelke
különösen fogékony minden szép és nemes iránt.
A szellem fejlesztése érdekében ezt a kedvező lelki
állapotot minél eredményesebben kell kihasználni.
Az eskü lefolyását a következőképpen gondolom:
Az eskütételt követő rövid lelkesítő beszéd után a tiszt
előljáró egy névreszóló, az eskü napján keltezett
„emlékkönyv”-vel látja el a próbacsendőrt. A köny-
vecske a Legfelsőbb Hadúr magas személyére vonat-
kozó tudnivalókon kívül az eskü szövegét, a csendőr
tízparancsolatot, a csendőrnapi jelentőségét, a Szol-
gálati Szabályzat I. Részének a kötelességeket és
magatartást szabályozó fejezetek legfontosabb részei-
nek kivonatát tartalmazná. Ezenkívül felsorolna a
könyvecske néhány kimagasló csendőr-hőstettet és
tartalmazná a csendőrvértanukra s az elesett csend-
őrökre vonatkozó adatokat, végül pedig nemzet-
védelmi tudnivalókat is.

A tartalmas kis emlékkönyv egész életre szóló
tudnivalóival valóban elkísérné a csendőrt egész
pályafutásán, s nemcsak kedves emléke maradna,
hanem erőt és hitet meríthetne belőle az élet küz-
delmei között.

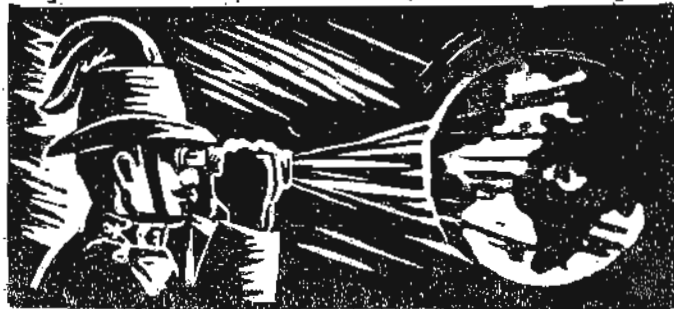
5. A nyugállományba távozó öreg bajtársat is
hasonló módon kellene búcsúztatni. Az osztály-
parancsnok a távozó bajtárshoz — szolgálati érde-
meinek megemlézése mellett — rövid, meghatáro-
zott szövegű búcsúbeszédet intézne, majd „Emlék-
lap”-ot nyújtana át. Az emléklap a 63.483/eln. kik.
— 1942. sz. körrendelettel (1943. évi 5. sz. H. K.)
rendszeresített „Honvéd emléklap”-hoz hasonló le-
hetne. A nyugdíjas fényképével ellátott emléklapon
fel lehetne tüntetni a szerzett kiténtetéseket, dicsé-
reket, esetleg a szolgálati beosztásokat és állomás-
helyeket. Ezáltal maradandóvá tenné a testület a
távozó bajtársakban az együvértartozás érzését.

6. Helyesnek tartanám a már meglévő s tetsze-
tős csendőr-levelezőlapokhoz hasonló új sorozatok ki-
adását. Az új sorozatok a hősi halott s a forradal-
mak alatt vértanuhalált halt, vagy a közbiztonsági
szolgálatban elesett bajtársaink dicső tetteit ábrázol-
nák. Külön sorozat örökíthetné meg a csendőrvité-
zek tetteit.

Ezek lennének a csendőrszellem ápolására vonat-
kozó elgondolásaim. Jól tudom, hogy napjaink ném-

** Az előkészítő munkálatok már folynak. (Szerk.)

igen alkalmasak újításokra. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a kérdéssel ne foglalkozunk s életrevaló gondolatainkat az emlékbizottsághoz el ne juttassuk. Sőt: éppen most, ezekben a sorsdöntő napokban láthatjuk, hogy vannak dolgok, amelyekkel sohasem foglalkozhatunk eleget. Ezek legelsője közé tartozik a testületi szellem ápolása.

PORTYÁZÁS

Általában minden új dolognak megvannak az ellenzői is. Csak azt tartják jónak, ami van és ahogyan van. Minden változásnál földrengéstől félnek. Mennyi küzdelembe, belső vívódásba került, amíg az első polgárruhás nyomozónk kiléphetett a laktanyából, amíg az első köhögő, ócska, kísérleti nyúlunk elég olcsó motorkerékpár kizotyoghett az országútra rendet csinálni a garázda vezetők között. Mennyi ellenzés, aggodalmaskodás, meg kellemetlen jóslat hangzott el, amíg olyan új dolgok keletkezhettek, amelyek má már a legtermészetesebb velejárói a csendőrségi szervezetnek és szolgálatnak.

Mindig és mindenütt vannak született ellenzők, akik inkább a mozdulatlan hátrányait vállalják, mint a fejlődés kockázatait. Minden változástól félnek azt, ami már megvan, amivel szerintük nincs mit kísérletezni, mert bebizonyítottan jól működik.

Ha a túlzástól fél valaki, az tiszteltreméltó fél, de vannak, akik minden változásban egyéni kényelmellenséget látnak és ezért tartanak tőle. Természetesen minden változás az egyesek helyzetében is új feladatokat jelent, új megtanulnivalót, újabb és rendszerint fokozottabb követelményeket. A legtöbb ellenző ezektől fázik, ez tehát önző maradás.

Amikor annakidején arról volt szó, hogy legyen-e csendőrnapi vagy ne legyen, ellenzők is akadtak s akármilyen furcsán hangzik, a csendőrök között voltak az ellenzők. Nem azért, mert irigyelték ezt a díszes a saját testületükétől, hanem azért, mert elzárkózás-pártiak voltak.

Féltették a csendőrséget attól, hogy most már nagydobbal, sajtóval fogják ünnepelni, néhány polgárember még a laktanyába is bejut olyankor, amikor nem loptak el tőle semmit és ő sem lopott senkitől. A csendőrnapi ellenzői attól tartottak, hogy ezután már túlságosan összebarkóznak a civilekkel s így csökkenni fog az ismeretlenség varázsa, ami szerintük a tekintély egyik legfőbb forrása.

Azóta már jónéhány csendőrnapi tart el és nem lett belőle vásári láрма, sem túlzott barátkozás, sem tekintélycsorbulás. Ellenben lett belőle az, hogy évenként egy napot arra használunk fel, hogy gon-

dolunk a régiekre, egymásközt kicsit összemegszünk, a sajtónak egy-egy mozzanatot bővebben megmutatunk a feladatainkból, szóval befelé ünnep, kifelé pedig mérsékelt tájékoztatás, a közfigyelem tapintatos felkeltése önmagunk, illetve hivatásunk iránt.

Ez volt a célkitűzés annakidején és a célt elértük. Minden évben örülünk a napnak, kicsit hallgatunk is magunkról, de nem lett a dologból sem üres reklám, sem túlzott barátkozás. Sőt, kicsit lehetne szívesebbé, hangosabbá tenni, még mindig bőven futja rá a szerénységből és jóízűségből.

Maga a csendőrnapi tartalma bizonyítja legszebben, hogy új dolog nem ökvetlenül ellensége a régi- nek, hanem csak továbbélője annak. Ma az első gondolatunk a régi csendőrségé, ami lényegben ugyanaz volt, mint a mai. Csupán a feladatok és a szolgálati feltételek lettek nagyrészt mások, kiterjedtebbek, fogósabbak, kényesebbek s ezzel párhuzamosan fokozódtak a testi, szellemi és felszerelési követelmények is.

Szerencséje nemcsak a csendőrségnek, hanem az országnak is, hogy mindig voltak és vannak emberek, akik idejében felismerték és felismerik az új helyzeteket és az azok megoldásához szükséges új eszközöket. Ezek nélkül mi még ma is Rózsa Sándort hajkurászánk a rég lecsapolt zombikok között, ami a régieknek nagy feladat lehetett, de az ilyen feladat már a múlté.

Csendőrnapi gondolkodunk a régiekre tisztelettel és elismeréssel, de gondolkodunk kell azokra is, akiknek volt szívük és tisztánlátó szemük arra, hogy az elavult eszközöket a kegyelet múzeumába tegyék s hozzanak helyettük új, mindig korszerű eszközöket.

És gondoljunk csendőrnapi arra, amit nem kellett és nem is lehetett megváltoztatni: a járőrre. A legegyszerűbb gyalog-járőrre, amelyik ma éppen úgy tapossa a sarat és nyeli a port, mint hajdani őse tette pusztaikon és hegyeken az év és nap minden időszakában.

A járőr. Ezzel nincs mit kísérletezni és előre láthatólag még nagyon hosszú ideig nem is lesz. A csendőrség ősi sejtje. Két fiatalabb-meglettebb magyar férfi egybehangolt ruhában, azonos felszereléssel és hisszük, hogy túlnyomó számban egybehangolt lélekkel. Megtanulták a törvényt — pedig nehéz volt — és mindig nyugodt ütemben kimennek a községekbe, meg a tanyák közé. Annyi a tudomány és erő bennük, amennyi fejükben, meg a karjukban elfér. Többet sehonnán sem várhatnak. Ott mennek szemben az étellel, annak számtalan változatával és veszedelmével s ha tenni kell valamit, ők a tanácsadók is, meg a cselekvők is, meg a felelősök is.

A legegyszerűbb járőrünk végezte mindenkor a legsúlyosabb feladatot és végzi ma is. Két derék magyar ember, aki lemondott az állandóan kínálkozó fűtött szobáról, a terített asztal rendszeres melegéről, a családi élet mindennapos sok örömeiről azért, hogy portyázzon. Nem a kenyérért teszik, mert azt másutt is találni, kényelmesebbet. Van bennük valami, amivel úgy születtek, hogy portyázó csendőröknek kell lenniük.

Mi hiszünk abban, hogy az egyes hivatásokra a sors jelöli ki az embereket. Kit hová tesz, nincs mit

A Kormányzó Úr Ó Főméltósága Rédeki Mátyás ny. csendőr főőrvezőrester a szövetségi élet terén elért eredményes munkásságáért dícsérő elismerésben részesítette és ennek látható jeléül a polgári Koronás Bronz Erdeméremmel a zöld szalagon tüntette ki. A kitüntetést 1943. december 26-án ünnepélyes keretek között nyújtotta át Pély községben — ahol Rédeki ny. főőrm. a Hangya Szövetkezet ügyvezető igazgatója — dr. Wünsch Frigyes felsőházi tag, a Hangya vezérigazgatója.

tenni ellene, menni kell. A hivatások között vannak magasabb- és alacsonyabbrendűek és minden szék megtalálja a foltját. Akiket ez a kiválasztódás járőrre rendelt, erre büszkéek lehetnek, mert a sors erkölcsileg és szellemileg sokra értékelte őket ezzel.

Ezt minden járőrünknek érznie kell, mert ez a dísz megilleti őket. Beleszámítjuk az őrsparancsnokot is ebbe, mert ő nem is egy, hanem több járőr minden gondjának és felelősségének a megtestesítője.

Az őrs. A sok szép, tiszta, okos, becsületes csendőrrel tele magyar őrs. Valóban oszlop a magyar életben kivétel nélkül mindegyik. Az őrsök és a járőrök. A mai viharban nyugtalankodó lélek felderül, ha rájuk gondol. Első üdvözetünk nekik szól a mai napon is, a mi derék őrszeinknek, derék járőreinknek s azokban a derék, higgadt, becsületes magyar csendőrök.

S a többiek, a nyomozó alakulatoknál és más beosztásokban, bizonyára féltékenységgel járulnak hozzá ehhez az üdvözethez. Érzésben és megbecsülésben az őrstől senkinek sem szabad elszakadnia, mert az igaz hivatás-anya mégis csak minden csendőrembernek az őrs.

A szolgálat napi rohanásában és hevében könnyű erről megfeledkezni. Aki szívvel-lélekkel teszi a szol-

gálatát, annak manapság van mit markolnia, akármilyen beosztása. A nagyon elfoglalt ember viszont hajlamos arra, hogy önmagát lássa a leginkább megterhelt embernek s emellett a legfontosabbnak is. Így van ez minden szolgálati ágazatban, a gazdasági hivatalok ablakai is estig világítanak, de azért nem szabad arra gondolni, hogy az utazási okmányok elszámolása nagyobb és fontosabb munka, mint azé volt, aki az okmányokkal utazott, portyázott. Tudjuk, hogy a töltött káposztát jól megfőzni sok fáradságot és ügyeskedést jelent, de megszerezni a főzni-valót: mégis nehezebb.

Akármenyre át is alakult tehát a csendőrség szolgálati összetétele az ősi csendőrséghez hasonlóan, azért a mag és a lényeg változatlanul ma is az őrs, meg a járőr. Alapérzésben mindenkinek ott kell találkoznia az őrsben, másként a testület egysége szertedarábolódik és annyifelé húzzuk a szekeret, ahányféle beosztásban szolgálunk.

Az, hogy ma kicsit ünnepelemek, vagy talán inkább csak jobban megnéznék bennünket, ne zavargjon senkit. Ezt a csendőrség megérdemli. Becsületes, szigorú, tiszta testület a csendőrség. A tisztességre aprólékosan vigyázunk, ebben a tekintetben nem ismerünk rugalmasságot és korszerűsödést.

Legfőbb szabályunk, hogy a törvényt a csendőrnapi csak betartassa, hanem elsősorban tartsa be maga. Ebben a kérdésben alku nincs. Aki ettől az alaptól eltér, annak súlyos tandíjat kell fizetnie s ha az sem elég, nem maradhat köztünk. Hatalmaskodó csendőr csak titokban lehet az, de az ilyen titok nem sokáig marad titok.

Ebben van a tulajdonképpeni erőnk. Mi nem személyeket, pártokat, részletérdekeket szolgálunk ebben az országban, hanem magát a nemzetet azzal, hogy egyenes útunk a törvény útja mind másokkal — bárkikkel —, mind magunkkal szemben.

Ha nem így lenne, akkor jószándékú ember csendőrségi szolgálatot nem vállalhatna. Ez az egyéni érdekeken felülemelkedő cél teszi hivatássá a szolgálatunkat, de ehhez aztán ragaszkodják is minden egyes csendőr.

Amíg ez így van, erkölcsileg meg nem rendíthető a csendőrség. Nem akarunk mást, mint a törvényt szabta rendet, mindenki munkájának, kényerének és bekecsességének a biztonságát. Mindenkinek van vagy volt édesanyja, vannak testvérek, rokonok, jóbarátok, mindannyian gondolni tudunk szorgalmas, bekecséges otthonokra. Ezeket az otthonokat védi a csendőr, együtt védjük valamennyiünkét és a másokét. Aki ezt nem bántja, azzal nekünk semmi dolgunk.

Ez adja meg a szolgálatunk igazi erkölcsi tartalmát. Azt mondják, mi erélyesek és hajlíthatatlanok vagyunk. Igaz, de ha mi hajlunk vagy törünk, velünk együtt hajlik és törik maga a törvény is, akégy pedig összetörik az ország is mindenestől, amit nemzetek sorozata verejtékes szorgalommal felépítettek.

Nem igaz, hogy a csendőr hivatása nyers. Ez nemes hivatás, mert az emberi munkát és tisztességet védelmezi. Mi lennénk a legbaldogabbak, ha egyszerűen eljutna az ember oda, hogy a bilincs beleröszdösödjen a táskába, a szurony pedig a tokjába, de addig még sokat kell járni a falvakat és tanyákat.

Tudni kell minden csendőrnek, hogy hivatást tölt be. Nem foglalkozást.

A kesztyű.

Irta: DIENES ANDOR g. százados.

Délben hó esett és fehérre festette a falut.
— Márciusi hó, — mondtam — ez a legfehérebb...
— Holnap sár lesz belőle, — mondta a törzsőrmester és szalonnadarabot tűzött a bicskájára.
A község házában töltöttük a kispihenőt, ettünk is valamit. Köpenyujjammal leszórtam a havat a tornác korlátjáról és könyökölve néztem a drótkerítés felé, amelyen túl az iskola kopár udvara kezdődött. Az iskolaudvar üres volt, csak hátul sepepte egy bőrbekécses ember a havat a feljáró lépcsőről.
— Tudja ki seper ott, hadapród úr? — kérdezte a törzsőrmester és a bekécses emberre mutatott bicskaheggyel.
— Az iskolaszolga.
— Nem, — mondta és átkiáltott a szomszédba, — jónapot tanító úr...
Az ember megfordult, szemüveges, ötvenes férfi. Vállára vette a seprűt és a kerítéshez jött, csizmája éles nyomokat hagyott a havas udvaron. A tanító.
— Hát csak maga söpör, tanító úr?
— Magam uram, — mondta, — ha egyszer nincs aki csinálja...
— Hát Márcel bácsi?
— Az öreg? Délben elment harangozni, most estig nem látom. Hatvanöt éves már, kéne mellé valami segítség, valami gyerek, aki végezne helyette egyetmást, takarítást, udvart, harangozást. Sok ez már neki.
— Fogadjon valakit.
A tanító dözmit vesz elő, cigarettát sodor gonddal.
— Fogadjak valakit, — mondja — fogadjak valakit. Nem bojtárválasztás ez, nem mindegy, hogy ki pásztorkodik itt a gyerekek között. Hivatal ez, kéremalássan, úgy akarom, akit már fogadok, lassan vegye is át a hivatal az öregtől.
Végignyálazza a papírt, a szemüvege felett ránk néz. Világosbarna, táskás szeme van. Jó ember lehet. Jó és fáradt.
— Komendáljanak valakit, mondja komolyan és lecsipi a cigaretta két végétől a dohányt, — maguk tudják, ki jó, ki rossz. Igaz?
— És megy vissza lépcsőt seperni, nehogy behordják a gyerekek az egész havat az iskolaszobába. Fújja a füstöt és kaszál a seprűvel. A törzsőrmester a szalonnabőrt kaparja a bicskával és mosolyogva néz utána.
Valaki bevágja a kaput és kocognak a kisbírósza ablakán:
— Itt vannak még a csendőrök?...
Egy horgolt-kendős asszony jön gyorsan a folyósón.
— Tessék már átmenni Ferencsik úrhoz, — mondja a hírhozók izgalmával, — loptak nála...
— A kupec Ferencsiknél?
— Annál.
A törzsőrmester bekattantja a bicskát:
— Na, jóvan...
A kupecnek körtefeje volt, a homloka keskenyebb, mint az álla, amelyet két toka szélesített,

párnás arcában két apró kék szem ült. Határozottan azokhoz az angol hússertésekhez hasonlított, melyek az óljaiban visítottak. Megkapta a fiú vállát és előpenderítette:

— Ehun a tolvaj...
— És rákiált:
— Most aztán beszélj, hol a kesztyű, mert szétváglak!...
A törzsőrmester ránéz:
— Várjon, — mondja és int a fiúnak — gyere ide...
A fiú közelebb jön. Áll konokul, lesütött szemmel, szeplős arcán már felszáradt a könny. Fején vedlött leventesapka.

— Hogy hívnak?
— Sóki Károly.
— Apádat?
— Néhai Sóki Károly.
— Anyád él?
— Él. Nyulhegyen.
— Miből él?
— Győrbe jár, a vagongyárba.
— Hány esztendő vagy?
— Tizenhat.
Elbámulok. Tizenkét évesnek hittem, olyan ványadt.

— Rokona vagy talán Ferencsik úrnak?
— Én? — kérdezi őszinte csodálkozással s ezt a gondolatot olyan lehetetlenségnek érzi, hogy szinte mosolyog, — én nem, én a disznók mellett vagyok...
— Béres, — szól közbe a kupec idegesen és a lényegre tér, — ellopta a kesztyűt...
— A maga kesztyűjét?
— Azt.
— Milyen volt?
— Kesztyű volt. Az enyém.
— Tudom, de miből volt, bőrből?
— Nem bőrből, de azért jó kesztyű. Olyan ízéből volt, ruhakesztyű, mi annak mondjuk.

— Textil.
— Az. A szövetségben vettem, tavaly. Vagy tán tavalyelőtt.
— Mennyiért?
— A fene tudja már. Vót vagy két pengő, vagy három is.

— Mai értéke lehet ötven fillér.
— Lehet, — mondja és hirtelen előnti a piros méreg, — és ha csak egy fillér is, akkor is az én kesztyűm volt...
— Ez igaz. Mikor lopták el?
— Mikor? Most...
— Most? Mennyi ideje?
— Hát tíz perce, ha van. Megjöttem a kocsival, keresem: nincs kesztyű. Ez a gazember lopta el. Még a szeme se áll jól...
Fúj egy nagyot és elmondja:

— A szentmártoni malmos hozott Győrtől a kocsijával. Pénzt nem adhatok neki; mikor szálltam, hívtam, hogy gyűjön a szövetségi vendéglőbe, megiszunk egy deci rumot, úgyis átfáztunk az úton, én fizetem. Megittuk a rumot, a pultnál állva. Kezeltünk, ő elment, én meg hazajöttem. A tornácra ledobtam a bundát, meg a kesztyűt, hátramentem az ólakhoz, hogy megnézzem a két kocát. Egy fertályóra mulva visszajöttem, a bunda itt volt, a kesztyű

sehol. Kutatom, kérdelem: nincs. Ez a kölyök meg ott settenkedik a tornácra s csak tagadja, hogy ő nem...
Arcán megint átlobban a düh.

— Pedig ő volt, — mondja rekedten, — nem nyugodott attól a kesztyűtől. Már kétszer is felkéltem, mert ha megtalálta a kesztyűt valahol, felhúzta. Abba vitte a vödröket az ólakhoz, egy reggel megfogtam, hogy abban keveri a korpát...
— Igaz ez? — kérdezte a törzsőrmester a fiútól.
Hallgat. Húz egyet az orrán.
— Miért vitted el mindig a kesztyűt?
— Fájt a kezem, — mondja csendesesen, — csak felhúztam, aztán helyretettem. Kétszer. Ma nem is láttam.

Ujján mutatja, hogy kétszer. Kezefeje vörös és repedezett. A huszonkilences tél kemény volt.
— Mutasd a kezed, — mondja a törzsőrmester. Kezébe veszi a fiú öklét, aztán elengedi. Ránéz a kupecre:

— Ez fagyás...
Aztán szárazan:
— A kesztyű értéke ötven fillér. Feljelentést akar tenni a gyerek ellen?
— A tolvaj ellen. Négy nap mulva úgyis kitelik az ideje, lopót nem etetek...
— Lehet, hogy a kocsin hagyta a kesztyűt...
A kupec fölényes:

— Nem lehet. Mikor a pultnál a kezembe vettem a stampedlit, a rum a kesztyűre lottyant egy kicsit, még a malmos figyelmeztetett rá. Ott még a kezemen volt, a kocsmából egyenesen hazajöttem. Emlékszem, hogy a tornácra hagytam.
— Maga fizetett?
— Én.
— Apróval?
— Tízessel. A szövetségi visszaadott.
— A nagy tárcából vette ki a tízest?
— Ebből, — mutatta Ferencsik úr a nagy harmónikatárcát, amilyen a disznókupecnek járnak, — ebből vettem ki...
— Igen, — mondta a törzsőrmester gondolkozva, — olyan kupecet még láttam, aki kesztyűben issza a rumot, de olyan nincs, aki kesztyűvel számoljon bankót. Hát tud maga fizetni, ha nem nyálazza meg a hüvelykujja talpát, mondja? Maga ott lehúzta a kesztyűt.

A horgolt-kendős asszonyhoz fordult, aki az ajtóban állt, Ferencsiknél mellett.
— Menjen át a szövetségi vendéglőbe, mondja meg a szövetségi vendéglőbe, hogy adja ide Ferencsik úr ruhakesztyűjét. Otthagya a pulton.
Az asszony elfutott, ugrálva ment át a havas úton. Egy perc mulva hozta a kesztyűt. A törzsőrmester elvette tőle és a kupec elé dobta az asztalra.

— Itt a kesztyűje.
Felállt, karjára akasztotta a puskát és lassan a gyerekekre nézett:
— Hallottad, hogy Ferencsik úr felmondott neked. Szedd a hóbelevancodat, elviszünk...
A fiú áll a alá nyúlt és felmelte a fejét:
— Félsz tölem?

Az ráemelte a szemét és hangsúlytalanul mondta:
— Nem.

— Mi van abban a kendőben? — kérdezte az utcán a törzsőrmester a gyerektől, aki baktatott mellettük óriási csizmáiban, kezében a batyujával.
— Egy szilke, meg egy kalap. Meg egy képe a tükör, amit nénémtől kaptam, régen. Meg egy váltás fehér ruha.

— Más ruhád nincs?
— Nincs.
Az iskolakapuban azt mondta a törzsőrmester: — Elviszlek a tanító úrhoz. Ha megbecsülöd magad, az lehetsz, ami az öreg Tóth Márcel; az iskola ad neked kenyeret. Rendben tartod majd az udvart, az iskolát, meg a kiskertet, az öreg megtanít harangozni...
— Harangozni? — mondta a fiú és szeplős kis törpearca most valóban olyan volt, mint a gyermeké.

Másnap délben jöttünk haza. Az útvonalunk most nem érintette a falut, két kilométerre voltunk tőle, a töltésen mentünk.
Csak a falu harangját hallottuk, a delet verték. Először lassan, öregesen, szép bongással szólt: ez volt Márcel, a nagytudású. Aztán mintha más kapta volna el a kötelet, kapkodva, lelkesedve szólt a harang s néha egy oldalra vágott a nyelv: tanul a gyerek.

— Majd beletanul, — mondta a törzsőrmester és hallgattuk az ügyetlen harangszót.
Ma is hallom. Száll felém a múltból s ahogy megy felettem az idő, mindig erősebb lesz a szava. A szeplős fiú rángatja a harangkötelet, fagyott kezével.

Új fegyverek és szerepük a háborús döntésben.

Irta: dr. BANYAI LÁSZLÓ százados.

Manapság igen sok szó esik új és titokzatos fegyverekről, melyek lényegesen elősegíthetik egyik vagy másik hadviselő fél hadműveleti sikereit. Közlebbi adatokat természetesen nem hoznak nyilvánosságra ezekről a harceszközökről, csak félelmetes hatásukat sejtetik. Egy részüket hosszabb-rövidebb ideje már alkalmazzák ugyan s közöltek is külsejükre és hatásfokukra vonatkozó leírásokat, de technikai megoldásuk részleteit hadititokként őrzik, a többiek pedig még teljesen ismeretlenek.

Az ötödik éve dúló világháború egyre inkább a végkifejlődés időszakába lép s ezért érthető kíváncsisággal lesi mindenki, de különösen a közelebről érdekelt nemzetek fiai: milyen meglepetéseket tartogat még a hadviselő felek haditechnikája és mennyiben játszanak közre ezek a végső eredmény kialakításában.

Nem lesz érdektelen, ha a valóságérzet talaján maradva, mi is szembenézünk ezekkel az időszerű kérdésekkel.

Kétségtelen, hogy az ellenség előtt ismeretlen új fegyver alkalmazása a meglepetés legjobb eszköze. Ha a nagyobb hatásfokot is tekintetbe vesszük, két erőtegyezővel kell számolnunk: a lelki és fizikai hatással. A haditechnika arra törekszik, hogy olyan fegyvereket adjon a harcoló katona kezébe,

ellenfél mennyiségben fölényét ellensúlyozza, de csak akkor, ha az előállított új fegyver hadműveleti alkalmazásra megfelelő számban rendelkezésre áll.

A jövő majd megmutatja, marad-e még idő ebben a háborúban haditechnikai tervek megvalósítására s ha igen, mennyiben játszanak közre új fegyverek a döntés kivívásában.

Rajzik a csendőriskola.

Írta: ROVÁS ROVÓ.

A multkoriban láttam az egyik próbacsendőriskolát széjjelrajzani az ország minden része felé. A fiatal bajtársak az állomáson vártak a vonatra, adták fel a zöld ládákat, olvasgatták a menetrendeket, számították, mikor lesznek otthon és hogy milyen is lesz az az otthon, az őrs, ahová már úgy vágytak. Minden szemben csillogott az önbizalom, s joggal

Valmi jó 32 esztendővel ezelőtt jómagam is így rajzoltam széjjel vagy hatvanad magammal Nagyváradról, a Rullkovszki-úti járványkórházból, ahol akkor a próbacsendőriskola székelte addig is, míg a mostani országos csendőriskolát felépítették. És akármilyen hihetetlennek tetszik is annak, aki most néz végig rajtam, az igazság mégis csak az, hogy az a hatvan sem volt akkor alábbvaló, mint most itt ezek. Császári és királyi, meg magyar királyi szakaszvezető volt azok legtöbbje, mielőtt csendőrök lettek volna és ez meg is látszott rajtuk. Tiszta való az is, hogy akkor se pohos, se görbe nem volt köztünk egy sem. — Teremtő Atyám! de el is bánt azóta azzal a hatvanal az idő! Nem tudom, a hatvan közül össze lehetne-e szedni még hatot, aki ma is csendőr! De akár csendőr, akár nyugdíjas, aki még megvan, elbánt vele az a harminc esztendő! Egyiket kiszáritotta, mintha a csonton, bőrön kívül csak egy szál bél húzódná benne végig, a másikat hordó formára felfújta, hogy csoszogva jár, mint a ruca. Van, aki görbe, mint a sarló, van, aki kopasz, másik ősz, mint a galamb, van köszvényes, reumás, csak éppen a maga valóságában nincs egyikünk sem.

Akkor azonban gondtalanok, vidámak és büszkék voltunk. De hogysisne lettünk volna, mikor sikeresen letettük a próbacsendőrvizsgát, abban a szent hitben, hogy most már azután tudunk is mindent.

Meg aztán milyen oktatóink voltak! Szalai járásörmester úr, aki olyan volt mindig, mintha skatulyából vették volna ki és aki többet tudott, — már miszerintünk —, mint maga a miniszter. Fényes karddal, fehér kesztyűben járt mindig és a nap tükör helyett megnézhetette volna magát a csizmájában. Mikor bejött, a tanteremben a légy se mert megmoccani!

De a mi szívünk mégis Kovács őrmester úrhoz húzott jobban, aki lovas volt. Hogy állott azon a ruha, hogy ragyogott, pengett a sarkantyújal Arcán hatalmas forradás volt, amit ama híres belényesi választásnál szerzett, ahol másodmagával, kézben csak egy szál karddal, sok ezer felfegyverkezett részeg embert vert széjjel (lelke rajta, ha valamivel kevesebb volt); ismétlem: részegeket, mert ugyan bizony józan emberi ésszel ki is gondolna arra, hogy egy magyar királyi lovascsendőrrajznak nekimenjen!

Hát még a főhadnagy úr, az iskola parancsnokkal A sapkáján, dolmányán a zsinór meg a vitézkötés színaranyból, de még a dolmánygombja is aranyból volt! Mi mindent tudhatott ő, édes jó Istenem, mikor még Szalai járásörmester úr is elhallgatott, ha ő megszólalt.

Akit Kovács őrmester úr megszólított, büszke lehetett, mert minden szava katonáemberhez volt szabva, s nem is pazarolta azokat akárcikre. Akit nem becsült, ha valamit nem kedvére tettek, csak legyintett a kezével.

De milyen volt az a legyintés! A bolond is megérthette belőle, hogy itt nincs kire szót pazarolni.

De nem is hiába kaptuk a parancsot a tanulásra, ment is ott a tanulás istenigazában. Az akkori oktatási módszer némileg eltérő volt a maitól és a fundamentuma a magolás volt. Ki volt jelölve egy csomó paragrafus a törvényekből és az utasításokból, azt feltétlen be kellett magolgatni. Aki egy hónap alatt bevágta, ment ki az őrsre, ha nem, ott ülhetett akár egy évig is a tanosztályban. Ha egy év sem volt elegendő a sarjnak, egy szép reggelen arra ébredt, hogy Kovács őrmester úr a kezébe nyomta a menetlevelet és útbaindította a „pót-szárnyhoz“ leszerelni, körülbelül ilyenforma búcsúszavakkal:

— Na, Isten kenddel, Vendel! Sok szerencsét a civil élethez! Ha mindenáron úri életre pályázik, boldogítsa kend a vasutat, vagy menjen konstáblerek Debrecenbe! Ott cukor lesz a kend élete! Na, áldja meg kendet a magas ég!

Ilyesmiben azonban ezerbe egyszer történt. Tanultunk mi örületesen. Különösen a Kovács őrmester úr tantárgyait. Meg kell adni, gyönyörű paragrafusok voltak benne. Például a vadásztörvényből a 13-ik. Körbe álltunk tizen-tizenöten, egy diktált, mint a zsinagógában az előimádkozó, mi pedig karban kiabáltuk a szebb részleteket:

— Med-vét, far-kast, ró-kát, hi-úzt, vadmacskát, nyestet, vaddisznót, borzot, tengeri-nyulat, hőrscögöt, ürgét, görényt, menyétet, nyusztot, vidrát. stb. Ennek saját külön dallama is volt, amit Kozma próbacsendőr szerkesztett, az elejét tagolva, az utóját hadarva kellett mondani. Gyönyörű volt!

Azután ott volt a Laktanya-szabályzatból az ágyvetésről szóló paragrafus: A szalmazsák úgy rázandó fel... a többit ma sem tudom, bocsássa meg nekem Kovács őrmester úr. Ezt egyedül egy Gogota Gergely nevű román fiú tudta hibátlanul elmondani, ledobta a könyvét az asztalra, felállott és behunyott szemmel elmondta az egészet egy szuszra, pedig jó hosszú volt, mi pedig a lángésznek kijáró csodálattal bámultuk.

Megvolt hát a vizsga, fűttük a paragrafusokat, mint a cseh a csimpolyát. Aztán bepakkoltuk a ládákat, mikor pedig ezzel is készen voltunk, sorakoztunk a tanteremben, ahol a menetleveleket osztotta ki Kovács őrmester úr, megmondva mindenkinek, hova van beosztva és a követendő útírányt. Búcsúképpen rövid erkölcsi oktatást is tartott. Ez olyan szépen sikerült, hogy Pópa János próbacsendőr nem állotta meg, hogy meg ne kérdezze Kovács őrmester urat, hogyha már úgy voltunk itt, mint egy család gyermekel, vajjon összejövnék-e mi még így ebben az életben, mind a hatvanan és vajjon mikor és hol?

Egy csendőrsors a mult század végén.

Kovács őrmester úr végignézett rajta és mert a gyerek valóban szépen állott vigyázzban, feleletre méltatta, ilyenképpen:

— Még a nagy ég is elbámul azon, amit most maga kérdez. De ha már kíváncsiak, megfelelek maguknak erre is. Hogy pedig jól megértsék, egy példával fogom a helyzetet megvilágítani. Mikor a róka elszoptatta a hat fiát, felvitte őket egy magas domb tetejére és így szózkodott hozzájuk: „Fiaim! Elszoptattalak, felneveltelek benneteket! Most már tudtok egerészni, madarat fogni, nyúlfiúkat nyakon csípni, tyúkokat lopni, nagy kutyákat, farkasokat elkerülni; nem féltetek benneteket, hogy éhen fogtok döglenni. Hát te eredj erre, te pedig arra, te meg emerre, te meg amarra, aló: vesd el magad! Keresétek élelmeteket és ne merjetez többé a szemem elé kerülni!“ — Mielőtt a kis rókaák széjjelfutottak volna, egyikük még megkérdezte anyjától:

— Most még csak azt mondd meg anyám, hol fogunk mi újból összekerülni megint, mind a hatan? — Az anyaróka maga sem tudta, mit feleljen nekik hamarosan, azért egy kicsit gondolkozott, majd így felelt:

— Ebben az életben osztán soha, hacsak valamikor Koborzánai nem, az „ózlág“-ban! (Ez a

Koborzán híres szücs volt valamikor, olyan firmája volt, mint egy kapu, rá volt festve egy róka életnagyságban, alatta pedig a felírás: „Koborzán és Mizerák szücsök“. Csakugyan, amennyi róka volt Hajduban, Szatmárban meg Szabolcsban, mind ott végezte ennek a jeles cégnek az „ózlág“-jában; ott tanyáztak annak a rendje és módja szerint kikészítve, csillogó üvegsemmekkel ellátva, de jómaguknak nem hiszem, hogy olyan gyönyörűsége telt volna ebben, mint az asszonyoknak, akik sóvárogva bámulták őket óraszámra.)

— Hát most én is úgy felelek maguknak, mint a kis rókaának felelt az anyjuk: Soha ebben az életben, hacsak nem a debreceni temetőben! Mert tisztességes csendőr Debrecenbe szokta magát nyugdíjaztatni!

Most pedig, mielőtt én is szélnek ereszteném magukat, fel kell hívjam egyre-másra a figyelmüket! Ha szolgálatba indulnak, a ruhájuk tiszta legyen, a szíjazatuk süssön, a kalapcímérük ragyogjon! Soha nem tudják, kibe botlanak! Igaz, vagy nem igaz, ezt most ne firtassuk, azt tartják: ruha teszi az embert! Sokszor lesz, hogy elmennek szolgálatba s azt a baitársukat, akit legjobban szeretnek, soha nem látják többé. Ez a csendőrsors. Lesz

úgy, hogy azt gondolják, ez az élet így nem mehet már tovább. De nemsokára fordul egyet a világ és amit bajnak tartottak, eszükbe se jut többé; később pedig mosolyogva gondolkodnak rá, hogy milyen csekélyégeket tartottak bajnak addig, amíg az igazi bajokat meg nem ismerték.

— Hallgatni arany, ne fecsegjenek! — Tojásról, rákról, ennivalóról ne beszéljenek, kólót ne ültessenek! Főzni se főzzenek soha, ha két nap éheznek az ember, nem hal bele, de ha egy fazék paszulyt megfőz, tudja az egész falu! Helyes vagy helytelen: faluhelyen semmi sem alacsonyítja le úgy a férfit, mintha fakanállal sertepertél a fazék körül! Maguk pedig oda mennek a nép közé. Igaza is van a falunak: a nyám-nyám ember éppen olyan utálatos, mint a katonás asszony!

— Becsüljék meg magukat, tartsanak tekintélyt! Olyan embernek, aki Szentmihály nap után szalmakalapban jár, disznót nem öl, káposztát nem tapos, ne köszönjenek előre! Maguk falura mennek, olyanok legyenek mint a falu! Embert barátjáról, madarat a tolláról!

— Ha nehéz helyzetbe, bajba kerülnek, puskájukon, előljárójukon kívül, — na meg elsősorban magukon kívül, — másba ne bízzanak! Ezért puskájukat, előljárójukat becsüljék meg! Vagy ez, vagy az kivágja a bajból a jó csendőrt!

— El ne felejtsek, hogy magyarnak lenni dicsőség! Mi pedig ezenfelül katonák s még ezenfelül csendőrök is vagyunk!

Csak egy pálya van ezen a világon, amelyiknél különbség férfiember számára a jó Isten sem tudott teremteni, ez pedig a csendőrellet, akármennyi bajjal jár is!

— Most pedig Isten velük! Ne felejtsek el: a csendőri dolgokból még nem tudnak semmit, ehhez tartsák magukat az őrsökön!

— Vigyázz! Jobbra át! Irány az ajtó! Indulj!

Ezután sorban kezelt fogott velünk Kovács őrmester úr és az a hatvan elindult az életbe...

Hogy pedig hogyan állotta meg a sarat az a hatvan, azt is tudom névszerint, mert mindig érdeklődünk egymás után. Volt ugyan, akiről többé soha nem hallottam semmit.

Volt, akire pisztollyal lövöldöztek, ő pedig kődarabokkal dobálva viszonzta a lövöldözést, mert szogálaton kívül volt és elfogta a lövöldözöt.

Volt, aki három öreg népfelkelővel több ezer embert széjjelvert a Lánchídnál, pedig nagyobb része azoknak is fel volt löfvegyverrel fegyverkezve.

Volt, aki a forradalom idején, mikor a lakatnyában aludt és a fegyelmetlen katonák kézigránát dobta be a laktanya ablakán, a robbanás után felszerelt, elment a katonák szállására s olyan hátfőzöttan lépett fel, hogy senkinek sem volt szava sem ellene, mikor a kézigránátdobót megvasalva kihozta közülük.

Voltak, akik önként jelenkezve végigjártak minden harcot, dicsőséget szerezve a magyar névnek és a csendőr névnek, és voltak, akik a harctereken életüket adták hazájukért és magyarságukért.

Volt, aki a román megszállás idején fogadásból visszament volt őrskörletébe, bejárt minden falut s

figyelmeztette a román őrsparancsnokot, hogy roszszat ne halljon utána, mert baj lesz.

Volt, aki hajnali leszen három román katonaszökevényvel keveredett kézitusába és mikor belátta, hogy a három emberrel való küzdelmet nem bírja tovább, lerántotta magával mind a hármat a szikláról a mélybe, mint valamikor Dugovics Titusz Nándorfelhérvárnál a törököt. Annak a nevet feljegyezték, erről alig tud egy-két bajtárs: csendőr volt, kötelességét teljesítette!

Ezek közül kerültek ki azok a csendőrök, akik 1914-ben, mikor az oroszok már Szolyva körül jártak, mint a híres Rusz-különítmény tagjai, a hegyek közt géppuskával a felvonuló oroszok hátába kerültek és leckét adtak a magyar virtusból.

Az a hatvan megtette, ami tőle telt. És nyugodt lehet afelől is mindenki, hogy akik most rajznak széjjel, azok is éppen úgy meg fogják tenni!

Csak az a kár, hogy olyan kevesen vagyunk már abból a hatvanból; nagyobb része már örök álmát aluszza, ki a debreceni temetőben, ki másutt, a feledhetetlen Kovács őrmester úrral együtt. Ő valóban Debrecenben pihen...

Akik pedig még megvannak, azokat köszöntöm a csendőrnapi alkalmából!

Katonaszökevények kézrekerítése.

Írta: DÁKAI PÉTER ny. alhadnagy.

A múlt világháború kezdetén Nyitra megyében, a nagyrépkényi őrsön teljesítettem szogálatot. En is azok közé tartoztam, akiket a belső rend fenntartása érdekében itthon tartottak, míg igen sok bajtársunk a hadművelési területen teljesítette kötelességét. Fájt a szívem, hogy nem lehetek közöttük, de beláttam, hogy a csendőrré idehaza is legalább olyan szükség van, mint odakint s az otthon közbiztonságának védelmében éppúgy bizonyosságát adhatom a bátor helyállásnak.

1917 április 1-étől 6 hónapra a pöstyéni őrsre vezényeltek. Ezen a híres fürdőhelyen a 7000 lelket számláló lakosságon kívül állandóan kb. 5000 különböző nemzetiségű beteg katona üdült, a polgári fürdővendégek száma pedig ennek kétszeresét is meghaladta. Ha ehhez hozzászámítjuk még az őrskörlet 4 külközségét, elképzelhetjük, mennyi munkája akadt a 13 főnyi őrs legénységének.

Egyik nyári napon, helyi ügyeleti szogálatom közben hozzámjött Liszka Károlyné* s elmondta, hogy lakásának egyik szobáját a napokban bérbe adta négy katonaruhás fiatalembernek, akik — állításuk szerint — a hadsereg részére lovakat vásárolnak. Két lovuk és egy kocsijuk is van, ezeknek a saját istállójában adott helyet. Nem volt velük eddig semmi baja, csak a viselkedésüket találja furcsának. Minden reggel korán kelnek, elmennek hazulról és este térnek vissza, megetetik a lovaikat, azután elvonulnak a szobájukba s magukra zárják az ajtót, de úgy, hogy belülről dorongokkal is megtámasztják. Bizonyára félnek valamitől.

Liszkánét megnyugtattam, hogy rövidesen mindent kiderítünk a lakóiról, csak el ne árulja nekik, hogy már mi is tudunk az ittlétükről.

* A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

Szathmáry K. fődgy. felv.

Bevonulásom után részletes jelentést tettem. Annak idején Vlád Szilárd járásőrmester volt az őrs- és járásparancsnok Pöstyénben. Még aznap délután elment az előljáróságához, hogy a nyilvántartás alapján az ismeretlenek kiléte után érdeklődjék, de sem itt, sem a katonai állomásparancsnokságon nem tudott felvilágosítást kapni róluk. Az állomásparancsnokságon kijelentették, hogy lóvásárlással megbízott katonák nem tartózkodnak Pöstyénben.

Ezek után csak arra gondolhattunk, hogy katonaszökevényekkel állunk szemben.

A posta éppen aznap hozta a Csendőrségi Lapok legújabb számát s a benne megjelent hírek között olvastuk, hogy az Arad-megyei Nagyzerénd község határában négy katonaszökevény lefegyverzett egy csendőrrajort, az őrsparancsnok-járőrvetetőt agyonlőtték, a pótcsendőr-járőrtársat súlyosan megsebesítették, a járőr fegyverzetét pedig magukkal vitték. Ennek a hírek olvasása után az a gyanunk támadt, hogy Liszkáné lakói azonosak lehetnek a nagyzeréndi járőr lefegyverzőivel s az őrsparancsnok gyilkosaival.

Jelentésünk alapján az állomásparancsnokság egy szakasz katonát rendelt ki az őrs támogatására, de hasztalan, mert mikor a hajnali órákban körülzártuk a házat, a négy ismeretlen már nem volt ott. Megérették a veszélyt és kereket oldottak. Hollétükről Liszkáné sem tudott felvilágosítást adni. Sirva panaszkolta, hogy lakói elvitték egész élelmiszerkészletét és minden használható ruháját. Csak az alsóruháját

hagyták meg, de abban nem mehet ki az utcára s ha nem jön valami segítség, éhenhal, mert férje a fronton van, egyetlen fia pedig nemrég szerencsétlenség áldozata lett. Nyomban kerítettem számára ételt, ruhát s 20 koronát is adtam neki.

Megszökött lakóiról pontos személyleírást kértem s kiok'attam, hogy ha valamelyiket akár a községben, akár a fürdőtelepen megismerné, azonnal jelentse, hogy elfoghassuk őket.

Szogálaton kívül is puhatoltam a szökevények után. Az volt a meggyőződésem, hogy nem mehetek messzire, sőt valószínűleg még mindig a községben, vagy annak határában bujkálnak, mert a sok katona és fürdővendég között észrevétlenül elvegyülhetnek.

Szökésük után kb. három hét múlva az egyik félreeső utcában sétálgattam. Az egyik udvaron, ló nélküli kocsi mellett, három katonát pillantottam meg, akik a házigazdával beszélgettek. Ösztönösen arra vettem utamat és betértem az udvarba, hogy közelebből is szemügyre vegyem őket. Láttam, hogy egyikük szakaszvezető, a másik tizedes, a harmadik rendfokozat nélküli. Örömmel állapítottam meg, hogy a Liszkánétól kapott személyleírás pontosan rájuk illik. Igen ám, de hol van a negyedik? Liszkáné szerint a negyedik őrmesteri rendfokozatot viselt. Nem sokat töprengtem, hozzájuk léptem és kölcsönös tiszteletadás után ezt kérdeztem: „Az őrmester úr hol van?” — Gondoltam, hogy ha ilyen van közöttük, egészen bizonyosan ők lesznek a keresett

szökevények. Kérdésemre a szakaszvezető jelentette, hogy az őrmester úr elment a községbe élelmet biztosítani.

— Voltak önök katonák? — kérdeztem nyugodt hangon.

— Most is azok vagyunk! — volt az egyhangú, kissé meglepett válasz.

Ekkor harsány hangon „Feküdj!”-öt vezényeltem, ugyanakkor kardot rán'ottam — ez volt egyedüli fegyverem — és figyelmeztettem őket, hogy amennyikük megmozdul, szökést vagy ellenszegülést kísérel meg, az a halál fia.

A házigazdát megkértem, siessen az őrsre s mondja meg a járásőrmester úrnak, hogy egy járőrrel jöjjön azonnal a helyszínre.

Mikor Vlád Szilárd járásőrmester egy járőrrel megjelent az udvaron, embereim még mindig mozdulatlanul feküdtek. A megbilincselésüket követő motozásuknál mindegyikük zsebéből pisztoly került elő. A kocsi fenekén megtaláltuk a meggyilkolt őrsparancsnok puskáját is.

Kikérdezésük alkalmával beismerték, hogy katonaszökevények és hogy a csendőrrjárórt ők támadták meg. Az eset megtörténte után már előzőleg lopott lovas kocsijukkal Pöstyénbe menekültek. Liskánétól is ők lopták el a ruhákat és pénzért, megélelemért eladták. Őrmester társukról közelebbi felvilágosítást nem tudtak adni és az nem is került elő.

A nyomozás befejezése után értesítettük a kisenői járásparancsnokságot, ahonnan a járőr magával hozta a kocsi és lovas tulajdonosát is.

Fiatalabb bajtársaimnak tanulságként még csak annyit: ennél a esetnél megtanultam — s ennek hosszú szolgálati időm alatt mindig hasznát láttam — hogy bátor és erélyes fellépéssel minden nehézetben boldogul a csendőr.

A görbebotos család.

Írta: HALÁSZ BERNÁT főtörzsőrmester (Oroszvár).

Ezelőtt tíz esztendővel verőfényes napsugár melengette Szakács Gábor* csömöri gazda két sovány lovacskáját, amint egyik nyári nap délutánján késői zöldborsótermését kínálhatta féderes, lapos kocsijáról Budapesten, a dunaraktári piac téren, Erzsók nevű élete párjával.

Hiába, most már nem volt olyan jó kelete a zöldborsónak, mint a korainak. Éppen azon törte a fejét, hogy bár csak jönne már valami ráérő zsidóféle érte, feleáron is odaadná, mert odahaza a határban néhány hold földcsékeje még várja a megszokott napi munkaadagot.

Amint így gondolkodott, egy görbebotossal sétáló, vidékies külsejű polgáron akadt meg a szeme. Becsületes falusi ember lehetett, még pedig azok közül való, akik ismerik a gazdálkodás tudományát, mert ruhájának tiszta és jó állapota a módos gazdaember benyomását keltette. Azt meg már igazán a javára kell írni, hogy még az olyan rosszlövű szegény emberrel is szóbaállt, mint Szakács Gábor gazd-uram. Bizonyára a kocsiabláról tájékozódott, mert egyenesen azt kérdezte:

* Nevét megváltoztattuk. (Szerk.)

— Na, bácsi, nem kel el a borsó? Egyébként mi az ujság Csömörön?

Szót szó követett, mert az ember társas lény s nemsokára mindkét emberünk egy néptelen kurtakocsmába belső szobájában ült egy-egy pohár bor mellett. Erzsók asszony egyedül is elvégzi addig a zöldborsó kínálgatását.

Szakács Gábor uramnak így módjában állt, hogy a falusi szegénységről panaszkodhassék nagy bőbeszédűséggel. Kár — mondta a jókülső ember, — hogy csak most hozott össze a sors magával. Már régóta szükségem volna egy ily életrevaló, ügyes emberre. De még most se késő. Ha együtt dolgozna velem, tudom Isten, nem volnának olyan rossz lovai, mint a mostaniak. Ismeri Csömörön Sós Péter vendéglőst? . . . Látja, az nekem köszönheti, hogy meggazdagodott. Most vendéglője, 15 hold földje, meg szép lovai vannak. Csakhogy nekem olyan ember kell ám, aki amellet, hogy ügyes és okos is, úgy tud hallgatni, mint a Veres-tenger, mert különben nem is érdemes nagy dolgokhoz hozzáfogni.

Ez éppen elég volt arra, hogy Szakács Gábor uramban felkeltse a vagyonszerzés vágyát. Fel is sóhajtott, hogy ő bizony még a Veres-tengernél is jobban tudna hallgatni, csak egyszer meggazdagodhatna . . . Rögtön egy egész liter bort rendelt abban a reményben, hogy annak szopogatása közben majd csak sikerül új ismerőse barátságába férkőznie.

A görbebotos azután sok szépen-kérésre, nagy titokban elárulta, hogy ő feltalált egy papírpénzt csináló gépet. Készít is annyi húszpengőst, amennyit akar, csak éppen az értékesítésüknél kell óvatoskodnia, nehogy feltűnjön a költsége. Az ő gépe ugyanis csak egyforma számozású pénzt csinál, a hamisítványokat tehát nem tarthatja sokáig magánál, mert ha egyszer a hatóság megtalálná nála, a számok egyformasága árulója lenne. Egyébként a húszpengősök pontosan olyanok, mint a valódiak, senki sem tudná megállapítani, hogy azokat nem a magyar állam csináltatta. S hogy állítását igazolja, kabátja belső zsebéből egy könyvet vett elő, amelyből frissen nyomtatott, ropogós húszpengősök kádkáltak ki. Egyet azonnal Szakács barátunknak ajándékozott, és biztatta, menjen csak egész nyugodtan és vásároljon érte valamit.

Szakács gazda azonnal át is szaladt az utca tulsó oldalára s az egyik üzletben olyan jóképű kalapot vásárolt magának, hogy mikor fejére tette, akarva nem akarva, éreznie kellett, végre sikerült elindulnia a meggazdagodás útján.

A kocsmába visszamenet most már azon törte a fejét, hogyan kellene ezekből a húszpengősökből sokat, nagyon sokat szerezni ettől az embertől. Ő majd elintézné az elvásárlást. Nem lenne baj, ha egy helyen nem is lehetne egynél többet elsózni.

A kocsmasztalhoz visszaérve, ebbeli nézeteit kifejezésre is juttatta a görbebotos embernek.

A görbebotos azonban egyre titokzatosabb és szűkszavúbb lett és most már csak annyit mondott: — Nézze, kérem, nem érdemes ezzel kis tételben foglalkozni . . . Meg a pénzt én csak a költségeim megtérítése ellenében adhatnám.

Rövid, bizalmas alkudozás után megállapodtak abban, hogy a görbebotos jövő vasárnapra 500 darab

Ruttkay György rajza. (Kassa.)

húszpengőst fog készíteni és azt 5000 P-ért, vagyis pontosan a feléért odaadja neki. Meghatározták azt is, hogy jövő vasárnap Budapesten 14 órakor a Népszínház-utcában találkoznak s akkor a pénzt is átadják egymásnak.

A görbebotos ember búcsúzásul még egy vadonatúj ropogós húszpengőst nyomott Szakács gazda markába azzal, hogy azt meg ajándékozza a kedves feleségének. — Ha okos az asszony — mondotta Szakácsnak — és tud hallgatni, neki elárulhatja a dolgot. Elvégre neki is kell tudni, honnan jön a meggazdagodás. Különbözik még megijedne, mert esetleg azt hihetné, hogy a férje-ura embert ölt. a rengeteg pénzért. Egyébként nekem úgysem számít egy-két húszpengős, mert én annyit csinállok, amennyit éppen akarok. Hogy pedig szavahihetőségét még jobban bizonyítsa, a kabátja zsebéből egy egész köteg új húszpengőst is előmutatott.

Azután kölcsönösen meleg kézzorongatással elváltak egymástól. Látszott rajtuk: mindketten örülnek annak, hogy egymásra találtak.

Eppen ideje volt, hogy Szakács uram visszamenjen a kocsijához, mert élete párja már a türelmetlenségtől felbőszülten várta és még a fenével is etette, az ismeretlen görbebotossal egyetemben. Haragja csak akkor szűnt meg, amikor Szakács gazda feltárta előtte, hogy nem hiába lopta a napot, mert új kalapot szerzett és neki is hozott egy húszpengős bankót. A zöldborsót azután sietve eladták és sovány lovaikat nógatva, hazafelé vették útjukat.

Szakács gazda nem bírta sokáig a titkot és ahogy a fővárost elhagyták, rögvést eluttogta feleségének. Szakácsné törvénytől félő asszony volt és eleinte hallani sem akart a dologról. Mikor azonban férje azt is emondta, hogy Sós Péter vendéglős is ennek az embernek köszönheti gyors meggazdagodását, az irigység hatalmába kerítette és ő is hajlandónak mutatkozott a terv megvalósítására. Mégis csak túrhetetlen, hogy csak a Sós vendéglősné felesége öltözködjék olyan puccosan. Mult vasárnap a templomban már az első székbe is bemerészkedett, pedig az is csak olyan szegény ember gyereke volt, mint ő.

Odahaza két napig is nézegették a ropogós húszpengőst, de biz' az még tán jobban nézett ki, mint a valódi pénz. El is mentek vele a patikába aszpirint venni és mikor a gyógyszerész is szó nélkül elfogadta, elhatározták, hogy ha a föld alól is kerítik elő, elviszik az 5000 P-t a görbebotos embernek. Mivel ennyi készpénzüket nem volt, rokonaiktól és ismerőseiktől kisebb tételekben kölcsönképpen szedték össze a kívánt összeget azzal, hogy adósságaikat pár héten belül visszafizetik. Szekeres gazda pedig már ki is szemelte magának azt a szomszéd földdarabkát, amelyet majd a könnyen szerzett pénzen megvásárol. A felesége különben is régóta vágyódott már arra a gyümölcsfákkal beültetett szőlőskére, alig várták már, hogy eljőjön a szerencsét hozó vasárnap. Ha éjjel felébredtek, akkor is erről a dologról beszélgettek.

Végre elérkezett a nagy nap, Budapestre utaztak. Az összegyűjtött 5000 P-t szalaggal összekötve, egy törülközővel letakart kézikosárban Erzsók asszony vitte.

Pontosan 14 óra volt, amikor a Népszínház-utcában szorongó szívvel megpillantották a görbebotos embert.

Az mindjárt ezzel kezdte:

— Na, megvan az összeg? Én elhoztam, amit ígértem.

— Itt van — mutatott Erzsók asszony önértészen a kosárra — egy fillér se hiányzik belőle.

Azután elindultak a Rákóczi-út felé. Útközben a görbebotos egy kapu alá vezette őket, kabátja alól széles papírszalaggal átkötött nagy köteg húszpengőst vett elő és hirtelen a kosarukba rejtette, Szekeres gazdáék 5000 pengőjét pedig kivette és a kabátja alá dugta.

— Gyorsan menjünk tovább, amíg nem jön valaki — suttogta ezután titokzatos ábrázattal és máris tuszkolta ki őket a rejtekhelyről.

Amint kiértek a Rákóczi-útra, a görbebotos sietve „Isten velük“-et mondott és felugrott egy mozgásban lévő villamosra, ahonnan még néhányszor barátságosan integetett nekik, míg el nem tűnt a szemük elől.

Szekeres gazda és élete párja izgatottan vitték kézikosarukban a görbebotos embertől kapott pénzeszomót.

Kíváncsiságuk nem engedte őket messze. Betértek egy kurtakocsma belső szobájába és amikor ott egyedül érezték magukat, megnézték a kincskéket. Mikor a szalagot letépték, elképedve látták, hogy a kötegnek csak a tetején van egy valódi húszpengős, míg a többi közönséges, pénzhez hasonló színű papírdarab.

Mindketten sírva fakadtak, azonnal hazautaztak, de szólni senkinek sem mertek, mert törvényhez nem értettek és — tévesen — azt hitték, hogy ha ez kitudódik, őket is megbüntetik.

Én is csak véletlenül értesültem róla. Egyik ismerősöm, mint meg nem történt esetet példaként hozta fel előttem, azzal, hogy én, mint csendőr, biztosan tudom, megbüntetnék-e azt, aki hamis pénzt akart vásárolni.

Miután felvilágosítottam, hogy ebben az esetben nem pénzhamisítást, hanem csalást látok fennforogni, elmondotta, hogy egy ismeretlen férfi, aki még most is többször megfordul Csömör községben, az egyik rokonát csapta így be.

A görbebotos embert azután Csömörön, családok miatt többszörösen büntetett pestszentimrei lakos személyében rövidesen elfogtam. Bevallotta, hogy a pénzhamisítás fondorlatos meséjével már szép summát kicsalt a jóhiszemű és törvényt nem ismerő csömöriek zsebéből. Feljelentést egyik sértett sem mert tenni, mert mindegyik attól félt, hogy pénzhamisítással kapcsolatos bűnrészesség miatt indul majd ellenük eljárás.

A tettést a pestvidéki kir. ügyészségnek adtuk át. Megkapta méltó büntetését.

Azóta sohasem felejttem el, hogy ha valaki a csendőrtől a büntetőtörvénykönyvbe ütköző „példák“-kal kapcsolatban felvilágosítást kér, arra is gondolni kell, hogy mi lehet a kérdezősködés oka.

Mária Terézia 1752-ben rendeletileg szabályozta a határőrtestek rangviszonyát az egyházi és polgári méltóságokkal szemben. Így a határőr alezredes egyenrangú volt az alispánnal és a püspöksüveg viselésére jogosult apáttal, vagy préposttal. Az elsőség azonban a papokat illette. A határőrszázados a báni ítélőtábla ülnökbírái előtt sorolt.

Akik ma hiányoznak közülünk:

a szovjet elleni háborúban hősi halált halt táborigazgató bajtársaink.

Tisztelgünk hősi emléküknél!

TARNAI KÁROLY csendőr
1941. VII. 27.

BERKI SÁNDOR t. csendőr
1942. XII. 28.

KÓTAI LAJOS csendőr
1943. I. 13.

SZÉCSI IMRE csendőr
1943. II. 7.

VARGA ISTVÁN csendőr
1943. III. 6.

PILISE ISTVÁN csendőr
1943. III. 27.

A m. kir. csendőrség

(A hadimúzeumban levő)

Murai és Köröstarcsai
TÖRÖK FERENC altábornagy
1886. VII. 16—1897. VIII. 24.

Szentgyörgyi
JABLÁNCZY SÁNDOR altábornagy
1897. X. 21—1903. VIII. 3.

Szamosfalvi
PANAJOTT SÁNDOR vezérőrnagy
1904. IV. 16—1908. V. 24.

Tolcsvai **NAGY GÁBOR** altábornagy
1913. IV. 14—1917. X. 3.

FERY OSZKÁR altábornagy
1917. X. 3—1919. VII. 21.

BARISS ÁRPÁD vezérőrnagy
1919. VIII. 10—1919. VIII. 20.

SCHILL FERENC vezérőrnagy
1928. VI. 28—1931. X. 6.

vitész szinai **SZINAY BÉLA** altábornagy
1931. X. 6—1936. VIII. 1.

Falkusfalvi
FOLKUSHÁZY LAJOS altábornagy
1936. VIII. 1—1938. II. 1.

felügyelői.

(festményekről készült fényképek.)

Sáromberki **ZIEGLER KÁROLY** vezérőrnagy
1908. V. 24—1911. III. 7.

Altorjai **ALTORJAY IMRE** vezérőrnagy
1911. III. 7—1912. IX. 28.

Postupiczi **KOSTKA PÁL** vezérőrnagy
1912. IX. 28—1913. IV. 14.

Kerecszegi és adorjáni
gróf **CSÁKY ZSIGMOND** altábornagy
1919. VIII. 21—1921. II. 20.

Köröpyesi és bazódi
KONTZ SÁNDOR altábornagy
1921. II. 20—1923. III. 31.

SZÁHLENDER BÉLA altábornagy
1923. IV. 1—1928. VI. 16.

vitész **FALTA LÁSZLÓ** altábornagy
1938. II. 1—1939. VIII. 1

vitész **NEMEREY MÁRTON** altábornagy
1939. VIII. 1—1942. XI. 15.

vitész **FARAGHO GÁBOR** altábornagy
1943. XI. 15

AKIK MA HIÁNYOZNAK KÖZÜLÜNK:

a partizán harcokban hősi halált halt bajtársaink.
Tisztelgünk hősi emlékük előtt!

MEDVE SÁNDOR őrm.
1941. X. 12.

SZAPPANOS KÁROLY csendőr
1941. XII. 17.

GÁL GYULA prb. csendőr
1942. I. 4.

TAKÁCS FERENC csendőr
1942. I. 4.

NAGY LAJOS főtörzsőrmester
1942. I. 7.

KOVÁCS ANDRÁS prb. csendőr
1942. V. 2.

ÁGÓ JÁNOS csendőr
1943. VII. 22.

PATAKI JÓZSEF csendőr
1943. VII. 22.

KULIPAI JÓZSEF csendőr
1943. VIII. 31.

AKIK MA HIÁNYOZNAK KÖZÜLÜNK...

Az orosz hadműveleti területen eltűnt bajtársaink: Sadi István csendőr (III. ker.), Kortai Ferenc csendőr (IV. ker.), Németh László, Józsvai Antal csendőr (V. ker.), Tökölyi Sámuel törzsőrmester, Erdősi Vince, Marosi Béla csendőr (VII. ker.), Kerepesi Antal, Tóth István I. őrmester, Kurtyák Elek, Balogh Nándor, Csabai Miklós, Csente Sándor, Kocsis Péter, Kecskeméti Gyula csendőr (VIII. ker.).

EMÉKEZZÜNK!

Butyka Imre korondi őrsbeli csendőrt 1888 február 15-én Korond és Pálfalva között, postafedezeti szolgálatban rablók megölték.

Kovács Miklós havasközi őrsbeli csendőrt és Balogh Károly próbacsendőrt 1919 február 15-én Havasköz határában orvvadászok lesből agyonlőtték.

Sulka János nágocsi őrsbeli főtörzsőrmestert ellenszegülő tömeggel szemben való fellépése alkalmával 1925 február 15-én Nágocson egyik bajtársa véletlenül agyonlőtte.

Árpástoán János és Marosán Pál kolozsvári kerületbeli csendőr címz. őrmesterek, az oroszokkal vívott harcban Rarance közelében, a Dolcsok erdőnél 1916 február 22-én elesetek.

Hajdó Ferenc magyarkeszi őrsbeli főtörzsőrmester az internáltak által felgyújtott internáló-tábor oltásánál szerzett betegségében 1924 február 23-án Zalaegerszegen meghalt.

Pongrácz Ferenc néranádasi őrsbeli csendőr címz. őrmester, 1915 február 28-án az oroszokkal Sielecnél vívott ütközetben hadifogságba esett, ahol nyomaveszett.

Írás azokhoz, akik nem tértek vissza...

Írta: SZABÓ DÉNES törzsőrmester (Budapest).

Ma megáll pár órára a csendőri munka. Ezer őrsön szegre akasztják a puskát, új zubbonyt húznak a csendőrök és ünneplő lélekkel megülik a testület napját. S akik ma sem állnak meg, — mert a kötelesség szólítja — lélekben azok is velünk vannak.

És amikor összegyűlünk e napon az asztal mellett, megemlékezünk azokról, akik előttünk jártak a szolgálat ezernyi útját s akik elesetek ezen az úton a testület, a csendőri név, hivatás és fegyver becsületéért, elesetek a legnemesebb harcban: a Jó védelmében. A mai napra örököld korszorút főnök a nevük köré kegyeletes kézzel, emlegetjük a nevüket s így élnek időtlen-időig a testület hősei.

E napon Reátok is gondolunk, Rólatok is emlékezünk, harctérre vonult és vissza nem tért bajtársak!

Először Titeket szólítunk, — elesett csendőrök! Tavaly, vagy azelőtt még itt voltatok velünk a Csendőrnapon. Jöttetek velünk a templomba, együtt ültünk az asztalnál a templom után. Előttünk van az arcotok, amint a papra figyelt a templomban, látunk Benneteket, halljuk a hangotokat, emlékszünk a szemetek színére, csillogására, mikor ránkemeltetek, kocintáskor, az asztalnál... S emlékszünk a kezetek szorítására, mikor elindultatok a Dicsőség útjára. Egyszer-kétszer írtatok onnan, aztán egyszercsak elmaradt a lapotok. Hiába vártuk napról-napra, nehezedő szívvel és hiába várták még nehezebben azok, akik még közelebb állnak Hozzatok.

Senki se mérte még le aggodó hitvesek, öreg édesanyák, katona-apák, menyasszonyok gondjának súlyát a senki más nem tudhatja, csak aki érzi, hogy milyen nehéz azt elhordozni. De tudjuk azt is, hogy akit a Teremtő kiválaszt a próbáltatásra, erőt is ad annak viselésére. S ahogyan hívek voltatok Ti halálig ocaim, hívek és hősök lettek Szeretteitek is a próbatétel idején. És nagy-nagy fájdalom ugyan, de büszkén viselik ezt a sorsot, méltóan a Ti hősi nevetekhez. Ez nyugtasson meg Titeket.

Hozzatok is szólunk, eltűnt bajtársaink! A Ti nevetek még nincs köbe vésvé, de a testület számon tart Benneteket és ma, a csendőrök ünnepnapján Titeket is emlegetünk azok között, akik a csendőri hivatás hősei közé számítnak.

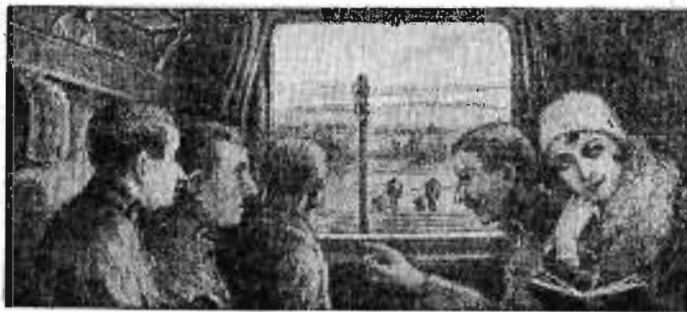
Azon az őrsön, ahonnan elindultatok, üresen áll a helyetek az asztalnál és nem múlik el nap a Reátok való emlékezés nélkül.

Nem tudjuk, miként rendelkezett felőletek a Seregek Ura. Nem tudjuk, cseletek-e a harcok közepette úgy, hogy senki se tudja. Ha így van, sirtokra nem ültettek bajtársi kezek virágot. Nem tudjuk, megsebesültetek-e, vagy végső tusában kimerülve sodort el Benneteket az ádáz ellenség sötét áradata? Ha így van, nem tudjuk, hogy a gyötrelmek minő kegyetlen sora próbál Benneteket. Nem tudjuk, mi történt veletek, csak azt tudjuk, hogy hiányoztok sorainkból.

Nektek azonban mindnyájatoknak tudnotok kell, vissza nem tért bajtársak, hogy Ti örökre a miénk maradtok!

Dr. Gadányi E. fndgy. felv.

ÓVAKODJUNK A KÉMEKTŐL

Hírszerzés és kémelhárítás.

Írta: FERENCZY ÖDÜN alezredes.

(3. közlemény.)

III.

A kémkedés történelme igen messzire nyúlik vissza.

A legősibb kor történelme nem jegyzett fel kémkedési eseteket, de hogy akkor is történt az egyes családok, törzsek, nemzetek között kémkedés, ahhoz semmi kétség sem férhet.

Az ókor történelmében már nem egy esetben találkozunk kémkedéssel. A történelem szerint az egyiptomiaknál, a zsidóknál, a perzsáknál, a görögöknél nagyban virágzott. Ebből a korszakból már sok írásbeli, gyakrabban domborműveken ábrázolt bizonyíték maradt fenn.

Ezekből megállapíthatjuk, hogy a kémeket már akkor is a ravaszság, az agyafurtság jellemezte. Nem egy esetben találkozunk a kétkulacos kémekkel is.

Álljon itt egy-két példa ebből a korból tanúságképpen:

Kr. e. 519-ben Dárius Babilon városát már húsz hónap óta eredmény nélkül ostromolta. Ekkor egyik hű embere, Zophirus, felajánlotta szolgálatát Babilon meghódítására. A tervét úgy hajtotta végre, hogy mint Dárius által üldözött ember bemenekült Babilonba és ott felajánlotta szolgálatait az ellenségnek azért, hogy Dáriuson bosszút álljon. Hogy e lépése indokoltnak lássék, összeverette magát, fülét, orrát, megcsonkította és ilyen állapotban Dárius lovasai által üldözve, menekült be a városba. Itt szívesen fogadták és annyira megbíztak benne, hogy kezdetben egy kis csapat vezérletét, később pedig egy egész arcvonalat bízták rá.

Zophirus ekkor jelt adott Dáriusnak, hogy a város ostromát az ő arcvonalán megkezdheti. Dárius meg is indult és rövid idő alatt sikerült Babilont elfoglalnia. Amit egy hadsereg húsz hónap alatt nem tudott elérni, azt Zophirus, az ügyes kém, húsz nap alatt elvégezte. Ez a kém egymagában felért egy egész hadsereggel!

Kr. e. 408-ban Xerxes perzsa hadai elsőpréssel fenyegették Görögországot. A görög haditanács úgy döntött, hogy a perzsa hadakat a thermopylei szorosban kell feltartóztatni. A haditanács a szoros védelmét Leonidas spártai királyra bízta.

Leonidas maroknyi csapatával napokon keresztül hősiiesen ellenállott a támadó perzsa hadaknak, úgyannyira, hogy azok nemcsak, hogy nem tudtak

előre jutni, hanem még a legjobb csapatok is kénytelenek voltak óriási veszteséggel hátrálni a hő görögök elől.

Xerxes toporzékolt dühében. A zavar már tetőpontra hágott, mikor egy ember nagy jutalom reményében fontos hírekkel jelentkezett Xerxesnél. Elmondotta, hogy a szoros övező hegyekben van egy ösvény, mely a hegygerincen keresztül a görögök hátába vezet. Ezt az ösvényt ismerték az ottlakók, de csak egy áruló akadt közöttük, ez sem görög, hanem a thrák származású Ephialtes.

Xerxes rendkívül megörült a híreknek. Az éj leple alatt 10.000 harcost küldött Hydarnesz parancsnoksága alatt Ephialtes vezetésével a görögök hátába. A menekülő csapat az ösvényt védő s a görögök oldalán harcoló phokiszi csapatokat a hajnal pirkadásakor álmukban meglepte. Amikor felugráltak, hogy fegyverkezzenek, az ellenség már elárastotta őket nyilaival. A phokisziak megfutmodtak. Hydarnesz nem üldözte a futókat, hanem azonnal megkezdte a hegyiösvényen a leereszkedést.

Leonidas is hírt szerzett a perzsák megkerülő mozdulatáról. Seregének nagyrészét elbocsájtotta, a megmaradó ezer emberével pedig folytatta a harcot a túlnyomó ellennel halálig. Itt estek el mindannyian. Amit nem tudott Xerxes ezer és ezer harccsal elérni, azt elérte egy ember hazaárulása.

Ahogy fejlődött a technika és emelkedett az államok jóléte, úgy szaporodtak a nemzetek között a surlódási felületek, az érdekellentétek, amelyek a háborúk kirobbanásához vezettek.

A vezetők mindinkább érezték annak szükségességét, hogy az ellenség felkészültségét felderítsék, ezért mindig több és több kémeket alkalmaztak.

Az ókor végéről már értékes feljegyzések maradtak vissza a kémek munkájáról, a középkor és az újkor történelme pedig már gazdag a példákban.

A legújabb kort vizsgálva látjuk, hogy egy-egy nagyobb háborúban a kémek valóságos tömegét alkalmazták. Így az elmúlt 1914—18. évi háború hadviselő államainak mintegy 150.000 nyilvántartott kémét ismeri a statisztika. Ezek hivatásos kémek voltak.

Ugyanennyi a száma azoknak, akik csak alkalmoszerűleg foglalkoztak kémkedéssel és csak egy feladatot hajtottak végre.

Összesen tehát 300.000 ember! Óriási, láthatatlan hadsereg, amely behálózta az összes hadviselő államokat, beférkőzött mindenhová. Beférkőzött a minisztériumokba, hivatalokba, magasabb katonai parancsnokságokba, a politikai életbe, a laktanyákba, sőt továbbmenve, a családi életbe is.

Működésük megfelelt egy hadseregnek, s most már nyugodt lélekkel állíthatjuk, hogy a nagy háborút a kémeknek láthatatlan hadserege döntötte el.

A világtörténelem nagy hadvezérei és államférfiai mindig tisztában voltak a kémeknek, hírszerzőknek a hadvezetésre nélkülözhetetlen munkájával, s alkalmazzák is azokat.

Nagy Frigyes, a poroszok királya mondta, hogy háborúban csak egy szakácsra és száz kémre van szükség!

A kémkedés történelmében lapozgatva látjuk, hogy sokszor egy kémnek a tevékenysége is döntő

Bálint főtörm. felv.

hatást gyakorolt egy-egy csata, hadművelet kimenetelére.

Napoleon egyik híres kémjéről, Schulmeister Károlyról így nyilatkozott tábornokai előtt: „fme, az ulmi győző! Ez az ember felér egy egész hadsereggel!”

Schulmeister Elzászban, a Strassburg melletti Kehlben született. Apja lelkész volt. 1805-ben Strassburgban jelentkezett Napoleonnál s felajánlotta szolgálatait.

Napoleon első kérdése az volt: „Milyen ajánló levelei vannak?” „Személyemen kívül semmi, Sir”, felelő Schulmeister.

„Akkor nem tudom magát elfogadni”, mondá a császár s intett, hogy a kihallgatásnak vége.

A kihallgatás után Napoleon a szobában, egy spanyolfallal eltakart félreeső íróasztalhoz ment dolgozni. Néhány perc elteltével neszt hall a szobájában, kitekint a spanyolfal mögül s legnagyobb meglepetésére egy idegen embert lát maga előtt.

Napoleon kérdőre vonta az idegent, hogy merészel minden bejelentés nélkül hozzá belépni. Az illető így felelt: „Sir, én ugyanaz az ember vagyok, aki az imént Ön előtt állott!” Schulmeister ugyanis arckifejezését arcizmáinak dörzsölésével pillanatok alatt át tudta változtatni, az állandóan magával hordott kis kézitáskájából pedig pillanatok alatt át tudott öltözködni.

Napoleonnak annyira tetszett a gyors és tökéletes színváltás, hogy most már nem kért ajánló leveleket. Felfedezte Schulmeisterben az átváltozó művészt s azonnal szolgálatába fogadta.

Schulmeister igen nagy szolgálatokat tett Napoleonnak, úgyannyira, hogy egyik kegyence lett. Elhalmozta őt mindennel, tömte arannyal, nemessé ütötte s óriási vagyont ruházott reá. Több palotát s nagy birtokot kapott Napoleontól.

Napoleon 1805-ben az osztrákok ellen viselt hadat. Seregeit az Ulm körül állást foglalt Mack osztrák tábornok ellen vezette. Meg akarta tudni, hogy Mack tábornok milyen hadműveleteket hajtott végre és mik a szándékai. Ezért Schulmeister meg-bízta az ellenség kikémlelésével.

Schulmeister a vállalt feladatot úgy hajtotta végre, hogy átment Mack osztrák tábornokhoz s felajánlotta szolgálatait a franciák ellen. Mack örömmel fogadta Schulmeister ajánlását, mert maga is tudni akarta, hogy mik Napoleon szándékai. Meg-bízta tehát Schulmeister azzal, hogy menjen át Napoleon táborába s derítse fel a franciák helyzetét, szándékát.

Schulmeister pár napra eltűnt. Visszaérkezése után jelentette Mack tábornoknak, hogy Napoleonnak eszeágában sincs őt megtámadni és Ulm ellen vonulni. Napoleon semmiféle hadmozdulatot sem hajtott végre.

E jelentést örömmel vette Mack; annál is inkább, mert az volt saját meggyőződése is, hogy Napoleon nem fogja megtámadni. Ennek következménye lett a szükséges biztosítások elhanyagolása.

Alig telt el pár nap, Napoleon megindult hadával. Ulmnál Mack osztrák tábornok seregét körülvárta, s Ulmot úgyszólván kardcsapás nélkül elfoglalta.

Így győzött a kém, Schulmeister!

Schulmeister gyakran alkalmazta átváltozó művészetét. A wágrami csatában egy ajtó mögött hallgatta ki Károly osztrák főherceg haditanácskozását. Ekkor azonban rajtavesztett. Az osztrákok elfogták. Csendőrök kísérték, de egy bokros területen sikerült magát a csendőrök kezéből kitépni s futva egy távolabb eső házba bemenekülni.

Katonaság vette körül a házat. Nemsokára ajtó nyílt s kilépett rajta egy osztrák táborig felcser sebészeti szerszámokkal. A katonák megkérdezik a felcsertől, hogy nem látott-e egy idegen embert az imént bemenekülni a házba, aki veszedelmes kém. Schulmeister azt felelte, hogy: „Igen, de az már fűtől magukra, főbe lőtte magát, éppen tőle jövök.” A katonák berohantak a házba, töviről-hegyire átvizsgálták, de a kémnek nyoma veszett.

Schulmeister rövid pár perc alatt a nála levő kézitáskából átváltozott táborig felcserré, míg saját ruháját ráadta a házban talált, fejszerűségében meghalt katonára, annak ruháját pedig gyorsan elrejtette.

Igy mentette meg Schulmeister az átváltozó művészetét!

Schulmeister Napoleon teljes bizalmát élvezte. Egy alkalommal Napoleon jókedvében odaszólt Schulmeisternek, hogy kívánjon tőle bármit, teljesíteni fogja. Schulmeister hiú ember volt, de ravasz is s csak egy keresztet — értve alatta a becsületrend keresztjét — kért. Napoleon erre a következőket válaszolta: „Károlyom, kívánjál egy milliót, azt megkapod, azonban a keresztet soha!”

Napoleon megfizette a kémet, értékelte is, de a becsületrendre nem tartotta méltónak.

Schulmeister nagy vagyont és birtokot szerzett a kémkedéssel, több esetben Napoleont is vendégül látta. Mégis teljesen elszegényedve, mindenkitől elhagyatva halt meg.

S hogy a Schulmeister dinasztia teljes legyen, az 1914—1918. évi nagy háborúban is felbukkan egy Schulmeister; dédunokája a „grand espionnak”, a nagy kémnek, akit Napoleon így nevezett el.

Az ifjú Schulmeister 1914. augusztus havában jelentkezik a központi hatalmak egyik hadsereg parancsnokságánál, kezében egy bőrönddel. Bemutatkozik, mint a nagy Schulmeister dédunokája s felajánlja szolgálatait. Azonnal be is mutatja átváltozó művészetét s percek alatt mint aggastyán, vöröskezeses nővér, fiatal ápolónő stb. jelenik meg bámuló előtt.

Utolsó trükként azzal hozakodott elő, hogy amit eddig bemutatott, az csak ártatlan tréfa s mielőtt szolgálatát megkezdené, még egy meglepetéssel szolgál. Kérte, hogy adjanak neki egy szobát, melynek csak egy kijárata van s ha még hozzá az ablak vasrácsos, annál jobb. Az ajtó előtt álljon egész éjjel őr. Ha reggel ellenőrzik a szobát, ő már nem lesz ott.

A hírszerző osztály vezetője egy egyágas kis boltíves szobát jelölt ki. A szoba ablakát vasrács fedte, ajtaját pedig vaslemez borította. Ebbe a szobába zárta be több tiszt jelenlétében maga a hírszerző osztály vezetője Schulmeister, a kulcsot pedig zsebre tette.

A szobát egész éjjel három tiszt őrizte. Az őrök állandóan figyeltek s amikor másnap reggel a hírszerző osztály főnöke a szoba ajtaját kinyitotta, Schulmeisternek hült helyét találta. A szobában semmi erőszak nyoma nem látszott. A padlón néhány cigarettavég jelezte az éjjeli vendég benntartózkodását. A tisztok egész éjjel a leg gondosabban figyeltek és semmi neszt nem hallottak.

Schulmeister eltűnése ma is megfoghatatlan rejtély. Érdekes, hogy Schulmeister többé nem jelentkezett. Valószínű, hogy a titokzatos ember, mint nagy őse, francia szolgálatban állott, mindent ki-kémlelt s nyomtalanul eltűnt, bebizonyítván, hogy ereiben tényleg a kém-történelem egyik legnagyobb kémjének a vére csörgedez.

1914 augusztus havában Renenkampf és Samsonov orosz hadseregei keletporoszország ellen vonultak. Samsonov hadserege augusztus 25-én déli szárnyával Soldaunál állott, közepe pedig erőteljesen nyomult előre Tannenberg irányába. Augusztus 27-én orosz repülők jelentették, hogy német erősítések érkeztek s az orosz szárnyak felé nyomulnak elő. Samsonov éppen meg akarta állítani a közép előnyomulását, amikor Varsó felől egy repülőgép érkezett s belőle egy orosz vezérkari futártiszt szállott ki. Ez Samsonovnál báró Kellner kapitány néven mutatkozott be s Nikolajevics nagyhercegtől — az orosz hadsereg főparancsnokától — egy írásbeli parancsot nyújtott át, mely szemrehányásokat tartalmazott a közép lassú előnyomulása miatt. Egyben elrendelte az élénkebb előnyomulást.

Samsonov a parancs vétele után nem állította meg hadseregének a közepét, hanem még gyorsabb előnyomulásra serkentette. Augusztus 28-án a német kettős átkarolás már érezte a hatását. Az orosz szárnyak összeroppantak. Samsonov a körülményes veszedelmét látván, telefonon Varsóból — Nikolajevics nagyhercegtől — felmentő sereget kért. Nikolajevics szemrehányást tett az eseményekért s midőn Samsonov a vett parancsra hivatkozott, Nikolajevics aziránt érdeklődött, vajjon Samsonov eszénél van-e. Az események most már filmszerűleg peregtek le. Huszonkilencedikén a német gyűrű bezárult. Samsonov összeroppant, agyonlőtte magát.

Ez a kém volt a történelem egyik legbátrabb és legügyesebb kéme, az eredmény pedig egy hadsereg teljes megsemmisülése. Ez az ember is felért egy hadsereggel!

IV.

Az 1914—1918. évi világháborút megelőző időkben vajmi keveset hallottunk kémkedésről. Egy-egy nagyobbarányú kémkedés, mint a Redl-féle, vert fel nagy port a Monarchiában, de ennek részleteibe sem tudott a nagyközönség bepillantani, mely teljesen tájékozatlan volt. Az akkori vezetés nem helyezte súlyt arra, hogy a kémkedés veszedelmességére és a védekezés szükségességére a figyelmet felhívja. Hasonló volt a helyzet a hadseregen belül a csapatoknál is. A kémek működéséről csak annyit tudtunk, amennyit az akkori Szolg. Szab. II. Rész ismertett. Ez pedig kevés volt!

1914. év augusztus havának első napjaiban egyik erdélyi helyőrségünkben székelő ezredparancsnok-

v. Thassy-Plávenczy ny. örgy. felv.

sághoz bizalmasan bejelentették, hogy az ezred egyik román nemzetiségű altisztje gyakran megfordul a helybeli román bankban. Nem lehetetlen, hogy Románia javára kémkedik.

Az ezredparancsnokság a gyanús körülmények kivizsgálásával e sorok íróját bízta meg. Nehéz feladat elé voltam állítva, amit súlyosbított még az a körülmény is, hogy az altisztet, mint volt szolgálatvezetőmet, igen derék, szorgalmas, megbízható katonának ismertem. Nem mertem feltételezni, hogy kémkedjék.

Addig nem sokat hallottam az ellenséges hírszerzés mibenlétéről, a kémek működéséről, módszereikről. A csapatkémelhárítás a csapatoknál akkor még ismeretlen volt. Csak tapogatóztam. Kutattam az ezred könyvei között de hiába, segédletet nem találtam.

Meg kellett elégednem a jó öreg Szolg. Szab. II. részével. Határoztam akkori legjobb tudásom szerint, a parancsot teljesítettem.

Legelső sorban magamhoz rendeltem az altisztet. Kihallgattam, jegyzőkönyvet vettem fel, hogy mért jár olyan sokat román bankba. Szinte csak azt nem mondtam neki, hogy kémkedéssel van gyanúsítva. Kihallgattam én a román bank igazgatójától kezdve mindenkit, hogy alapos munkát végeznek s hogy az ügyre világosságot derítsék.

Kilószámra volt már jegyzőkönyv, csak kém nem volt, hisz mindenki igazolta magát. De lehet-e nagy dobbal verebet fogni?

A gyanúsított altiszt is bebizonyította ártatlanságát a harctéren. Vitéz és bátor magatartásért már szeptember hóban vitézségi érmet kapott, majd a következő hónapban hűségét hősi halálával pecsételte meg.

Ilyen kémelhárító ismeretekkel indultunk ki a harctérre büszkén kírva a vagonokra ezredünk, zászlóalunk, alosztályunk hadrendi számát. Miért ne! Hadd lássák, hogy melyik az az ezred és hová

való, amelynek fiai oly lelkesen kurjongatnak a harctér felé száguldó vonatokban.

Megérkeztünk a harcok mezejére és következett az első beszállás! Az őszi gyakorlatokon megszokott módszerrel kiraktuk a hadrendeket bőven tartalmazó elhelyezési felirati tábláinkat és a tisztok neveit, a kémek nem kis öröme, akikkel a galíciai helységek — amint az később kitudódott — tele voltak.

Néha feltűnt, hogy este a torony ablakokban fény jelent meg, majd elsötétült s ez a jelenség többször is ismétlődött! Nem tulajdonítottunk ennek nagy jelentőséget, gondoltuk, bizonyára a harangozó jár fenn.

Nyugodtan aludtuk az igazak álmát. Egyszer csak nagy riadalom, lövöldözés! Kozáktámadás! Reggel lett mire rendet teremtettünk.

Menetoszlopban menetelünk egy szélmalom mellett. Egyszer csak a malom vitorlái megindulnak s a következő percekben srappell eső zúdul reánk! Zűr-zavar! Vezényszavak pattognak. Szétbontakozás.

Felvonulunk egy domb alján szétbontakozva. Egy galíciai paraszt nyugodtan hajt felfelé két ökröt a dombtetőre. Alig, hogy felérkezünk, gránátok csapnak be jobbra-balra, porzik a talaj, füstoszlopok emelkednek, alig látjuk egymást.

Beérkezünk egy faluba. Pihenő! A csapatok zsúfoltan, ember-ember hátán! Galíciai zsidók szaladgálnak jobbra-balra a csapatok között, kínálgatván méregdrága palackos boraikat.

Alig kezdünk hozzá a pihenéshez, évéshez, máris erős ágyúzás, srappell-gránátos hull a községre. Közeli géppuska, majd puskatűz vegyül a hangzavarba. Sok fontolgatásra nincs idő! Támadás a község mellett lévő erdőn keresztül s már is benn vagyunk az első ütközetben. Roham! Közel-harc!

S ez így ismétlődött sokszor. Csodálkoztunk, hogyan lehet az, hogy az ellenség olyan jól tud mindent?

Kezdtek kutatni az események között az összefüggést. Rájöttünk, hogy a toronyablakból felvilágosító világosság és a kozáktámadás, a szélmalom megindulása és a srappell eső, a legeltető paraszt és a meglepő tüzési tűz, a seftelő zsidó és a rajtaütés között összefüggésnek kell lennie!

Saját bőrünkön kezdtük érezni a kémek munkáját s most már jaj volt annak, akit éjjel világító eszközzel megfogtunk, akit meginduló malomban találtunk, aki ökröt hajtott felé, akkor amikor csapatok mentek el mellette.

Tudtuk már, hogy mi a kémkedés, s hogy vannak kémek, de még nem tudtuk, hogyan védekezünk ellenük.

1916 június havában a Brussilow-támadás idején ezredünk egy bozótos, mocsaras területen rendezkedett be védelmi állásba. Nem messze tőlünk német csapatok is voltak, közöttük tüzési.

Élénk emlékezetemben él, hogy a reggeli órákban zászlóaljunk körletében és előterében egy magas természetű, szőke német tüzértiszt járt-kelt, látszólag szemrevételezett. Feltűnt a megjelenése, de nem tulajdonítottunk neki fontosságot, gondoltuk, hogy az illető a legközelebbi német tüzési megfigyelő tisztje. Szabadon járt-kelt, senki nem igazoltatta.

Zászlóaljunkat aznap délelőtt folyamán az állásból kivonták s pár száz méterrel jobbra került állásba. Délután erős tüzelés és harcizaj hallatszott a zászlóalj előbbi állása felől.

Szürkület beálltakor parancsra a Stochod környékbe vonultunk vissza. Itt értesültem, hogy az oroszok a zászlóaljunkat felváltó zászlóaljat megtámadták, annak nagy részét parancsokkal együtt elfogták s csak egy kis töredék menekült meg.

Visszaemlékezve erre az eseményre meggyőződésem, hogy a német tüzértiszt egyenruhát viselő tiszt orosz kém lehetett, aki az éjjeli folyamán végrehajtott állásváltás alatt csatlakozhatott hozzánk és felderítette a járhatatlan mocsaras kesztyű az egyetlen járható utat, amely elvezet a zászlóaljhoz vezetett, majd nyomtalanul eltűnt. Ez, hogy az egyenruha nem igazolvány!

Ilyen és hasonló tapasztalatok utasítottak csak a csapatoknál ismeretessé válni a kémek munkáját s lassan beidegződni a védekezés és annak módja.

A világháború után a helyzet megváltozott. Valóságos kémirodalom fejlődött ki, tartományok, regények jelentek meg a könyvpiacra, filmek láttak napvilágot.

A világháború bőven nyújtott adatokat és neves volt hirszerző tiszték egymással igyekeztek tapasztalataikat közkinccsé tenni.

Ma már az illetékes hatóságok is a népi széles rétegével írásban és előadások formájában a kémek veszedelmes munkáját megismertetik a kímeháritás rendkívül fontos munkájában és magánszervezet, sőt minden hazáját polgárt is bekapcsolni.

Hivatásos kémelhárító szakszerveket kell fel, amelyek központi irányítás mellett a kémek ellen.

A világháború után a csapatoknál tették a kémelháritás szervezetét. Utasították a csapatkémelháritás munkáját.

oktatással ismertetik a kémek munkáját és a kémelháritás módját.

Az a csapat, amely a kémelháritás fontosságát átérzi, és a szükséges óvrendszabályokat megteszi, sohasem kerülhet olyan meglepetések elé, mint mi 1914. évben.

(Folytatjuk.)

Utász vállalkozás az Albert csatornánál.

„A Militärische Rundschau“ 1940. évi 3. számában közölt „Einzelschilderungen aus dem Kriege an der Westfront“ c. cikk nyomán.

A maas-menti sikeres harcok után előnyomuló egyik német hadosztály május 12-én Beeringen környékén az Albert csatornán át szándékozott támadni.

A lépten-nyomon megszakított, megrongált és útzárakkal teletűzdelt menetvonalon, a csapatok gyors előrejutásának érdekében a hadosztályparancsnok az elővédhez egy gépkocsizó utászszázadot osztott be.

Az utak szemrevételezését, mótorkerékpáros utászjárőrök végezték. Egyik közülük azt a feladatot kapta, hogy szemrevételezze Beeringen-nél az Albert csatornát, partváltás lehetőségének szempontjából.

A járőr az éjszakai órákban indult. Térnyerését az úttestekbe robbantott számtalan tölcser igen megnehezítette, emellett a sűrű úthálózatban többször el is tévedt, úgyhogy csak hajnali 4 órakor ért be Beeringen-be. Többórás útja folyamán sehol sem találkozott németekkel és így nagy volt az öröme, mikor a város templomterén egy német mótorkerékpáros lövészsakasszal találkozott, amely meg is mutatta neki a csatorna partjára vezető utat.

Messziről némi puskatűz hallatszott, amelybe csak ritkán vegyült bele az ellenség géppuskáinak lassú zakatolása. Néhány veszélytelen gurulattól és kóbor lövéstől eltekintve, semmi sem zavarta a járőrt előrejutásában.

A csatornához közeledve hátrahagyják mótorkerékpárjaikat és gyalog, majd később a földön kúszva igyekeznek a partot elérni, nehogy a csatorna túlsó partját megszállva tartó ellenség, a szakadozó ködfelhők résein át észrevegye őket. Közvetlenül a part elérése előtt, mintegy 10 m széles buktató drótakadály állja útjukat. Drótvágó ollójuk nincs és így csak fáradtságos, lassú küszködés után érnek ki a partra. A járőr parancsnoka, óvatosan körülnézve megállapítja, hogy a csatorna 45–50 m széles, partja 45°-os, kb. két és félméter magas, alsó része nagyobb kőekkel van kirakva. A túlsó parton sűrű drótakadály. A községből átvezető híd fel van ugyan robbantva, de azért egyes emberek még át-mászhatnak rajta. A túlsó parton sem ellenséget, sem kiserődöket nem lehet látni.

A szemrevételezések befejezése és eredményeinek egybevetése után, az utászszázad Beeringen-től északra, egy nagyobb házcsoportig jön előre. Egyik szakaszát alárendelik a támadó zászlóaljnak, amely Beering-től északnyugatra két kilométernyire, tömlőcsónakokon szándékozik partot váltani.

Helység-harcban.

A csatornára előretörő zászlóalj a túlsó parttól heves tűz fogadja. Az utászok tömlőcsónakjaikon mégis áthajóznak néhány járőrt, amelyek azonban nem tudnak előrejutni, mert az erős géppuskatűz valósággal a parthoz szegezi őket. Oldalozó géppuskák sóprik végig minduntalan a csatorna tükreét is, kilyukasztva több tömlőcsónakot, amelyekből élesen sziszegve tódul ki a levegő. A bennülők ilyenkor még gyorsabban evezve igyekeznek partot érni, de ez nem sikerül mindig. A süllyedő csónakokkal sok sebesült fullad a vízbe. Most páncéltörő lövegek törnek előre a partig, hogy legkisebb távolságról vehessék tűz alá az ellenség géppuskafészekét, de minden hlába: a támadás elakad.

Kitűnt, hogy a csatorna túlsó oldalán tábori erődítésekkel kitöltött kiserődvonat van, amelynek áttöréséhez nagyobb előkészületek szükségesek. Ezért, a sötétség beállta után a támadók visszahúzódtak az innenső partra.

Éjjel az utászszázad parancsnoka két utász katonával előre megy a meghiusult átkelési kísérlet színhelyére, amelyet most csak a páncéltörők néhány felgyújtott lőszerkocsijának fénye világít meg kísérteties csillogással. A kis járőr — okulva a hajnali szemrevételezésen — drótvágó ollóval felszerelve érkezik a drótakadályövig. Óvatosan, a legkisebb neszt is kerülve vágják át magukat a drótokon és közelítik meg a csatorna partját. Alapos szemrevételezés után tér vissza a járőr, egyenesen a délután meghiusult átkelést végrehajtó zászlóaljparancsnoksághoz, ahol megdöbbenve értesül az utászszázad parancsnoka arról, hogy a mutatkozott erős ellenséges ellenállásra és az elszennvedett komoly veszteségekre való tekintettel, a hadosztályt kisebb erők visszahagyása mellett kivonják, és 40—50 km-rel délebbre vetik be, hogy ott átkelve, a csatorna mentén húzódó erődvonatát — délről megkerülve — felgöngyölje.

Mindenki tisztában van az újabb terv okozta idővesztés súlyos kihatásával. Mennyire megváltoznék azonnal a helyzet, ha sikerülne egy éjszakai vállalkozással az erődvonatát legalább 1—2 km szélességben áttörni! Ez a gondolat motoszkál az utászszázad parancsnokának is a fejében, akinek agyában már a szemrevételezés alkalmával felmerült az éjjeli vállalkozás gondolata. Most, a zászlóaljparancsnoktól hallottak után elhatározza, hogy a vállalkozást végre is hajtja.

Századához érve, alparancsnokaival megbeszéli a vállalkozás minden részletét. A legkisebb apróságra is tekintettel vannak, mindenre kiterjed figyelmük. A megbeszélés eredményeként két fedező- és három robbantó járőrt alakítanak.

A túlsó parti fedezőjárőr — amely egy tiszt parancsnoksága alatt két golyószórós rajból és néhány drótvágó ollóval felszerelt utászból áll — elsőnek fog tömlőcsónakokon átkelni, majd tözeállást foglalva biztosítja a többiek átkelését.

Az innenső parti fedezőjárőr nagyjából az előbbi járőrhöz hasonló összetételben, altiszt parancsnoksága alatt, az innenső partról fog biztosítani.

A robbantójárőrök mindegyike — altiszt parancsnoksága alatt — csak két utászból állott és négy 3 kg-os robbantótetet, gyújtó- és dörzsgyújtó

zsinórt, üres homokzsákokat és puskát vitt magával. A terv szerint mindegyik járőr külön tömlőcsónakon kel át és egy kiserődöt helyez harcon kívül.

Hajnalban 3 órakor indulnak el a járőrök sűrű ködben, ami nem zavarja az utászokat, mert a délutáni vállalkozásból jól ismerik a terepet. A drótakadály övhöz érnek. Leteszik a csónakokat a földre és széles kapukat vágnak drótvágó ollóikkal az akadályokon a csónakok részére. Kísérteties csendben dolgoznak, csak saját szívük dobbanását vélik hallani. Elkészülnek. Csendben eresztik vízre a csónakokat. Már benne ülnek a járőr emberei és óvatosan, halkán eveznek a túlsó part felé. Egyetlen lövés nem esik. Közvetlenül utánuk kelnek át a robbantó járőrök. Nekik is sikerül észrevétlenül partot váltani.

Együtt vannak valamennyien a túlsó parton: fedező és robbantó járőrök, no meg a századparancsnok, aki nem akarta embereit egyedül útnak engedni. Még egyszer maga köré gyűjti őket, halk hangon megismétli parancsait, aztán útjukra engedi a járőröket.

Meghatározhatatlan érzés fogja el az embereket itt, az ellenség közvetlen közelében, amely érzés talán a vadászlázhoz hasonlítható még legjobban. Gyorsan közelítik meg az ellenséges állásokat, de legnagyobb meglepetésükre üresen találják azokat. Mindenütt, szana-széjjel elhajítva fegyverek, lőszer, konzervdobozok hevernek a földön. Megtalálják azt a páncéltörő löveget is, mely délután annyi veszteséget okozott az átkelők soraiban, de elhagyottan, kezelők nélkül.

Miután nem találnak kiserődöket, jobbra fordulnak és a csatorna mentén folytatják a keresést. Pár száz lépésre meg is találják az elsőt: kitűnően rejtve, a csatorna partjába építve. Bezárt ajtaját egyesült erővel felszakítják. Nagy meglepetésükre belülről kiszól valaki: „Mégadjuk magunkat!”

A századparancsnok lép be elsőnek és lefegyverzi az ott tartózkodó altisztet nyolc emberével. Egyik utász hátrakiséri a foglyokat a fedező járőrhöz, míg a többiek előkészítik a robbantást. Az erődnek három körése van: kettő oldalt, egy a túlsó part felé. Hatalmas robajjal omlik össze az erőd, mialatt a járőr már a következő után kutat.

Még két hasonló módon telepített erődre bukkannak, mindkettőt felrobbantják, miután megszállt előbb lefegyverzik és foglyul ejtik. Közben hajnalodni kezd. Erős rohamjárőrök érkeznek meg erősítésükre, melyek hozzálatnak az erődvonat megtisztításához. Rövid heves harc után, lépérlépésre küzdik le a térközállások és fészkek ellenállását. A déli órákban a hadosztály megkezdte az átkelést és folytatja előnyomulását a csatorna túlsó partján.

A vázolt eset jó példa arra, hogy öntevékeny, bátor, nagy célokat szem előtt tartó eljárással alsó vezetők is jelentős sikereket lehetnek kezdeményezői. De bizonyíték arra is, hogy az utászok kemény békeiskolája és „rohamutász”-szá nevelése mennyire fontos. A helyesen kiképzett és alkalmazott utászcsapat nemcsak nagyobb kötelékekben állja meg helyét. Egységei feladataik végrehajtásakor teljesen magukra utalva, a testvérfegyvernemek közreműködése nélkül is, mindenkor önzetlenül, rámenős lélekkel, makacs és szívós kitartással győzik le a mutatkozó nehézségeket.

HÁROM ÉRDEKES NYOMOZÁS

Írta: FINTA IMRE százados.

II.

A DOBOZI SZÁNDÉKOS EMBERÜLÉS.

(4. számú közlemény.)

A dobozi őrsparancsnokság 1940 november 13-án 20 óra 15 perckor a debreceni nyomozó alosztály parancsnokságnak távbeszélőn a következőket jelentette:

„Özv. Kapás Istvánné” 88 éves dobozi, Nagytócsa 162. szám alatti lakost ma 17 órakor lakásának szobájában vértócsában halva találták. Az eddigi nyomozás szerint gyilkosság alapos gyanúja forog fenn. Helyszínelő és nyomozó járőr kivezényelését kérem.”

A debreceni nyomozó alosztálytól kivezényelt járőr a dobozi őrs járőreivel karöltve fogott hozzá a helyszíni szemle megtartásához, ahol a következő állapotot találta.

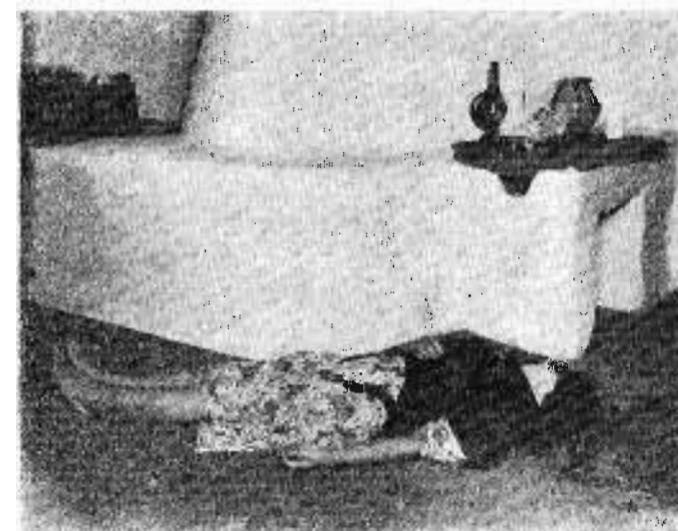
A ház özv. Kapás Istvánné tulajdona. Egy szoba, konyha, kamra és egyéb mellékhelyiségekből áll. Az utca felől 170 cm. magas deszkakerítés, melyen a kis ajtó és kétszárnyú nagy kapu van. A kis ajtó kilincsre betéve és kulccsal bezárva. A kétszárnyú nagy kapu belülről be volt reteszelve. Az épület előtt — annak egész hosszában — 150 cm. magas drótkerítéssel elkerített, 245 cm széles terület van, amelyből 95 cm a tornác, 150 cm virágoskertre jut. A drótkerítésen egy ajtó van, mely félig nyitott állapotban volt. A tornácra egy deszkajátó nyílik a konyhába, mely kilincsre volt betéve és kulccsal bezárva. Az ablak nélküli konyhában szabadlúzhely van. A falon, polcon és a falpárkányon konyhaedények, továbbá asztal, mellette székek. A padka előtt a földön egy cseréptál, tele vízzel, mellette nagy csomó zöldség és a falhoz támasztva mosdótál. A konyhaajtón belépve jobbról a falon gyűrődésként, a sarokban két seprűt, egy falapátot és egy ásót találtak a csendőrök.

A konyhából deszkajátó nyílik a szobába, mely kilincsre volt betéve, de nem volt bezárva.

A szobában az ajtó mögött a tornác felőli falnál egy megvetett ágy volt. Az ágy alatt kisebb mennyiségű tengericsutka, egy cserépfazék, egy négy lábú számoly és egy kis halta volt. Az ágy utcafelőli végében felül egyfiókos, alul kétszárnyú ajtós kis szekrény, mellette vetetlen ágy volt. Az ablakok kétszárnyúak, lefüggönyözve, kívül faredőnytáblákkal. Az utca felőli falrészen egy tükör, több tányér és egy vassúlyos fali ingaóra, mely 10 óra 30 perckor megállt. A szoba agyagpadlózatán, lábbal a szobának, fejjel a kamence mellett feküdt özv. Kapás Istvánné holtteste. A holttest feje vérral borított, alatta nagy vértócsa, átlagban 60×60 cm nagyságú területen, kb. 2½ cm mélységben az agyagpadlóba beszivódva.

A holttestet hagyott feküdt. Tarkója vértócsában, a jobbkar könyökében kissé behajlítva, kézfejjel a mellén, a balkar a test oldalánál. Lábszárai kinyújtva.

* A neveket megváltoztattuk. (Szerk.)

A holttestet a gyanúsított helyettesíti.

lottak, mindkét láblej mezitelen. A holttesten rövid fehér ing és világos mintás ruha volt. Mellén, hátán barna rojtos kendővel átkötve. Fején kendő nem volt. A holttest feje és arca véres. A balszeme vérral vastagon borított. A fejtető jobb oldalán egy helyen a nyak elő részén a nyelőcső mellett két helyen szúrás hely. Jobb kezefején és a jobb alkaron egy-egy bőr folytonossági hiány.

A szobában egy cserepes oleánder fel volt dőlve. Ugyancsak fel volt dőlve a mellette levő horgonyozott vizeskanna is és a benne levő víznek kb. a fele kifolyt. Az ágynak a szobának melletti lábánál egy földölt számoly, melynek egy lába ki volt esve és a számoly mellett volt. A számoly ezen kiesett lába a közepén 9 cm hosszúságban, véres és rajta egy ősz hajszál. A számoly ülőkéjének alsó lapján szintén vérnyom és a vérhez tapadva ugyancsak egy ősz hajszál. Az oleánder cserépedényétől 10 cm távolságra egy 84 cm hosszú, vékony görbe bot feküdt, melyen több vérnyom volt látható és középső részén a vérhez tapadva egy ősz hajszál. Az asztal egyik lába mellett fekete nyelű, 23 cm hosszú (penge hossza 13 cm, szélessége 18 mm) hegyes kés hevert. A kés pengéje és nyele véres. Rögzítésre alkalmas ujjnyom rajta felfedezhető nem volt. A berakott tűzhely sütőjén talált lámpa üvegén halvány vérnyomok és elmosódottan kivehető ujjnyomok.

Az ajtó mögött levő ágy mellett véres lábnyom töredékek látszóttak.

A helyszíni szemle alkalmával nem sikerült olyan adatot beszerezni, mely arra engedett volna következtetni, hogy a tettes a halottnak bármilyen ingóságát elvitte volna.

A helyszíni szemlénél különös figyelemmel vizsgálatták meg a szoba padlóján fekvő özv. Kapásné holttestét és az azon levő sérüléseket, hogy a „ki?”, „miként?” és „miért?” kérdésekre feleletet, vagy legalább némi támpontot kapjanak.

A helyszín az emberölés elkövetése előtt lefolyt küzdelem nyomait mutatta. A tettes tehát nem volt ellenálthatatlan testi fölényben az elhalttal szemben. Emellett szólt az is, hogy a boncolás sze-

rint a szúrásokon kívül sértettet a koponyájának hátsó részén több ütés is érte, amelyek azonban olyan gyengék voltak, hogy még a 88 éves asszony koponyacsontját sem tudták betörni. A hulla nyakának elő részén talált szúrási helyek sem voltak erőteljes, határozott szúrás nyomai, amely körülmény újabb támaszt adott ahhoz a feltevéshez, hogy a tettes inkább nő, mint férfi.

A szobában volt petróleumlámpa üvegén, szabadszemle is látható vérfröccsenéseket, halvány, elkenet véryomokat találtak a csendőrök. Találtak a lámpaüvegen több láthatatlan újnyomott is, amelyeket előhívtak és a véres újnyomokkal együtt rögzítettek. A helyszínen talált újnyomokat a későbbiek során több egyénről — így az elhaltról is — felvett újnyomatlapokkal együtt összehasonlítás végett az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalhoz küldték fel. E helyről a következő válasz érkezett:

„Özv. Kapás Istvánné dobozi lakos sérelmére történt emberölés színhelyén talált használható helyszíni nyomok egyike Zavaros Mihály 1877. évi dobozi születésű egyén jobb kéz hüvelykujjától, a többi Nagy Mária 1917. évi dobozi születésű nap számosnő balkéz hüvelyk és mutató ujjától származik.“

A bűncselekményt Zavaros Mihály fedezte fel. Megállapították, hogy ez alkalommal a lámpát meggyújtotta és így ebből is származhatnak a lámpaüvegen talált újnyomai. Nagy Mária pedig özv. Kapásné megölése előtti napon hosszabb időn át annál tartózkodott, tehát a lámpaüveget akkor is megfoghatta. Figyelemre méltó volt azonban az, hogy mindkét személy újnyomai a véryomokban is felfedezhetőek voltak — tehát a lámpaüveget az emberölés megtörténte után mind a ketten megfogták.

Amint említettük, a helyszínen több, összes hajszálat találtak a nyomozást végző csendőrök, amelyek — feltételezésük szerint — vagy az elhaltól, vagy pedig az ismeretlen tettestől származhatnak. A talált hajszálakat biztosították és az elhalt fejéről vett hajmintával együtt a csendőrség bűnügyi laboratóriumába felterjesztették annak megállapítása végett, hogy:

- a) a feltalált képlet haj-e, szőr-e, vagy pedig növényi rost,
- b) a képlet embertől vagy állattól származik-e,
- c) ha embertől származik, úgy milyen testrésztől vált le,
- d) milyen korú embertől származott,
- e) miképpen vált le a testről és
- f) vajjon egy bizonyos embertől származott-e, nevezetesen az elhaltól-e, vagy egy másik személytől?

A csendőrségi bűnügyi laboratórium válaszában lényege a következő:

„A 3 helyszíni hajszál általában 12—18 cm hosszú, nyíratlan végű, kitépott, teljesen ősz hajszál, melyen kisebb-nagyobb véryomok mutathatók ki. Az elhaltól vett 2 hajszál általában rövidebb ugyan (10—14 cm) de a helyszíni hajszálakkal egyező, tel-

jesen ősz hajszál s így valószínűleg a sértettől származik.“

A helyszín nem szolgáltatott adatot arra vonatkozólag, hogy az emberölésén kívül más, elsősorban vagyoni, vagy szemérem elleni bűncselekmény is elkövetett volna. Hasonlóképpen arra sem szolgáltatott a helyszín közvetlen és kétségtelen adatot, hogy a cselekményt egy, vagy több ember követte-e el. A talált állapot — a dulakodás nyomai stb. — azonban arra engedett következtetni, hogy csak egy tettestel kell számolni.

Szem előtt tartván a nyomozást végző járőrök azt, hogy sok felesleges és fáradságos munkától szabadulhatnak meg, ha sikerül annak tisztázása, hogy a tettes ismerős, vagy ismeretlen egyén, a fősúlyt elsősorban ennek felderítésére fektették. A rendelkezésre álló adatok szerint úgy látszott, hogy az emberölést, minden valószínűség szerint, november hó 12-én este vagy 13-ára virradó éjjel követték el. Az elhalt magányosan élő, zárkózott, meglehetősen mogorva és barátságtalan személy volt, akit csak igen kevesen és ritkán látogattak meg. Minthogy a házában teljesen egyedül élt és az emberekben nem bízott, a kapuját nappal is csaknem állandóan zárva tartotta és csak ismerős egyéneket engedett be. A zárákon erőszak nyoma, vagy álkulcs használata felfedezhető nem volt. Idegen személy erőszakos, illetve engedély nélküli behatolására semmi nyom vagy jelenség nem mutatott. Az elhalt lakásában talált állapot (elhalt kényelmes öltözéke, a lefekvéshez előkészített ágy) azt mutatta, hogy a lakásba legutóljára olyan személyt engedett be, akit személyesen jól ismert. Éppen ezért elsősorban nem hagyva figyelmen kívül azért az idegen tettes lehetőségét sem — abban az irányban nyomoztak, hogy kik azok a személyek, akiket az elhalt ismert és akik az emberölés tetteseként számításba jöhetnek. Hogy pedig az ily személyek közül is minél biztosabban ki lehessen választani a tettest, az elkövetett cselekmény indítóokait igyekeztek felderíteni. Az elképzelhető okok sorra megdőltek, s végül is megmaradt kettő: az érdek és a harag. Most már ennek szem előtt tartásával terjesztették ki a vizsgálatot a számításba jöhető személyekkel szemben.

A bűncselekményt kétségtelenül az elhalt lakásában követték el, vagyis: a tettesnek vagy tetteseknek oda kellett menni. Azt igyekeztek tehát a csendőrök felderíteni, hogy ki látta utójára életben a sértettet, kik voltak nála a cselekményt megelőző időben, kit láttak sértetthez menni, vagy annak háza körül ólálkodni. Megállapították, hogy november hó 12-én a következő személyek jártak özv. Kapásné-nál: 1. Galamb Lajosné, 2. Zavaros Mihály, 3. Nagy Mária dobozi lakosok. Valamennyien november 12-én a délutáni órákban fordultak meg, illetve tartózkodtak az elhalt lakásában. Megállapították továbbá, hogy Nagy Mária e napon délelőtti 10—11 óra közötti időtől tartózkodott a sértett lakásában és ott volt akkor is, amikor először Zavaros Mihály — az elhalt unokaöccse — délután 15—16 óra között özv. Kapásné-nak egy egész süttőtököt vitt ajándékba és ott kb. 1 óra hosszat elbeszélgetett. Ugyancsak ott volt Nagy Mária akkor is, amikor 1/2 17 óra tájban megjelent a sértett lakásán Galamb Lajosné, a sér-

tett egyik szomszédja, aki egy kenyérdagasztó teknőt kért kölcsön és rövid beszélgetés után eltávozott.

Galamb Lajosné a fenti időtől kezdve a bűncselekmény elkövetéséig megnyugtató alibit tudott igazolni. Így gyanúsítottként nem jöhetett számításba.

Zavaros Mihály november 12-én 16 óra tájban hagyta el a sértett lakását és hazament. Hazafelé menet egy darabon elkíserte őt Nagy Mária is, akit a sértett az utcasarkon levő kútra küldött vizért.

Zavaros Mihály volt az, aki a bűncselekményt másnap, november 13-án a késő délutáni órákban felfedezte és az esetet a csendőrségnek jelentette. Zavaros tettessége már számításba jöhetett, mert meglehetősen szegény sorban élő ember, aki özv. Kapásné legközelebbi hozzátartozója és mint ilyen, egyik örököse. Özv. Kapásné halála tehát Zavaros Mihály anyagi érdekeit szolgálta, Zavaros azonban a kérdéses időre megbízható alibit tudott igazolni, tehát ő sem lehetett a tettes.

Figyelembe jöhetett még mint tettes Cserepes János, aki özv. Kapásné halálát megelőző közvetlen időben nem járt ugyan annak lakásán, de a felderített adatok szerint kb. két évvel özv. Kapásné halála előtt szóbeli megegyezés alapján vállalkozott arra, hogy özv. Kapásné-t eltartja, minek ellenében az a lakóházát és csaknem egész földjét a község főjegyzője által írásba foglalt egyességben Cserepesnek végrendelezte. Cserepes a családjával együtt kb. két hónapig özv. Kapásné-nál lakott, de annak összeférhetetlen természeté miatt ismét elköltözött és így a szóbeli megállapodásuk semmis lett. Cserepes azóta eredménytelenül követelte özv. Kapásné-tól a kéthónapi tartás és gondozás díját. Szétköltözésükkel azonban csupán a szóbeli megállapodásuk vált érvénytelenné, a községi főjegyző által írásba foglalt végrendelet nem. Annak érvényessége özv. Kapásné halála után is fennállt. A végrendeletben ugyanis nem tüntették fel, hogy özv. Kapásné miért hagyta tékozza Cserepes Jánosra az ott felsorolt ingatlanokat. Cserepes néhány héttel az emberölés előtt megjelent özv. Kapásné-nál a kéthónapi tartásdíjat kérni, de az özvegy akkor is elutasította. Cserepes emiatt rendkívül ingerülten távozott és többek előtt kijelentette, hogy: „Majd besötétedik egyszer s akkor azok is meghalhatnak, akik most a jogos követelést sem akarják megfizetni.“ Mindezekből feltételezhető volt, hogy Cserepes özv. Kapásné megölése útján kívánta a neki végrendelezett ingatlanokat mielőbb birtokba venni, illetve magát ily módon kártalanítani.

Az alibivizsgálat során azonban Cserepes János a kérdéses időre kétségtelen másholletet tudott bizonyítani. Megállapították továbbá a nyomozást végző csendőrök, hogy Cserepes még a bűncselekmény elkövetése után sem tudott arról, hogy az említett végrendelet érvénye az emberölés után is fennáll és így az abban neki hagyatékozott ingatlanok jog szerint őt illetik, vagy legalábbis, az ingatlanok neki ítéletét alapos reménnyel perelhetné. Cserepes, özv. Kapásné halála után sem követelt mást, mint a még meg nem kapott 2 hónapi tartásdíjat.

Hátra volt még Nagy Mária, napszámosnő tetteségének lehetősége. Vele kapcsolatban azonban más indítókat, mint együttlétük alkalmából történt

összeszólalkozásukat vagy jogtalan vagyonszerzési szándékot, nem lehetett feltételezni. Ez utóbbi ellen szölt azonban az a körülmény, hogy a helyszíni szemle alkalmával néhai ingóságaiban hiányt vagy kutatásra mutató rendtelenséget nem lehetett megállapítani és hogy az elhalt ruhái között egy kis könyvecskében levő 10 pengős bankjegyet — ami a megállapítás szerint néhai összes készpénzét képezte — megtalálták. Az elhalt hátrahagyott ingóságaiban esetleg mutatkozó hiány megállapítása rendkívül nehézségbe ütközött, mert nevezett házában már évek óta teljesen egyedül lakott, — a Cserepesék részéről nála töltött 2 hónapot leszámítva — és meglehetősen zárkózott, barátságtalan életet élt, jóformán senkivel sem érintkezett. Ebből folyólag senki sem tudta pontosan megmondani, hogy mennyi és milyen ingóságai, értékel vannak.

Nagy Mária kikérdezését alibijének beható vizsgálatával kezdték meg a csendőrök. Csakhamar rájöttek azonban, hogy egy olyan egyénnel állnak szemben, akit a csendőrök, a kikérdezés és a beismerés tekintetében a „nehéz“ jelzővel szoktak jellemezni. Azt csakhamar megállapították, hogy gyanúsítottként tekintetbe jöhet. De sok időre, fáradságra és különös türelemre volt szükség, amíg egy-egy mozzanatnál az igazságot sikerült kideríteni és végül is a teljes beismerésig eljutni.

Nagy Mária az alibivizsgálat során többször ellentmondásba keveredett s amikor egyik vagy másik állításának valótlanágát kétséget kizáróan megállapították, egy ideig még görcsösen ragaszkodott a valótlan előadásához, majd az előző előadását „nem jól emlékeztem“ szavakkal egyszerűen visszavonta és teljesen új, de ismét bamis valómást tett. Ezért sokszor ki kellett kérdezni. Végül is, amikor már látszólag teljesen kifogyott minden hazugságból és látta, hogy nem szabadul, egyideig egyáltalán nem volt hajlandó feleletadásra. Úgy tett, mintha nem is hallaná a hozzá intézett kérdéseket. Az ablakon kifelé bámult, vagy pedig csecsemőjét szoptatta és azzal beszélgetett.

A helyszín küzdelmi nyomokat mutatott, amiből feltételezhető volt, hogy a tettes is megsérülhetett. Erre figyelemmel a makacs tagadásban levő Nagy Mária-t orvossal megvizsgáltatták, aki az eredményről a következő bizonyítványt állította ki:

„... a mai napon megvizsgáltam Nagy Mária 23 éves dobozi lakost. Nevezett bal kezének mutató ujján, félig a második, félig a harmadik ujjperc tenyérnyi részén kb. a középvonalban egy kb. két és fél cm hosszú, teljesen éles szélű centrálisan U alakban kiinduló, a periféria felé vonalszerűen elvékonyodó csúcsban végződő, körülbelül fél centiméternyire tatóngó folytonossági megszakítást találtam a bőrön. A sérülést kemény eszközzel okozott való végighúzás okozott. A jobbkez háton közvetlenül a harmadik és negyedik ujjak tövével egy körülbelül fél centiméter hosszú ferdeirányú pörkkel fedett felületen hámihiányt találtam, amit szakított sebnek tartok s aminek okozója kemény éles tárgy — esetleg köröm is lehetett. Gyógytartama: 8 napon belüli. Nevezetnél egyéb sérülés nincs.“

